

Konferencja Episkopatu Polski

DYREKTORIUM DUSZPASTERSTWA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Warszawa 2008

Poniższy tekst *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej* został przyjęty przez 346. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski

+ Arcybiskup Józef Michalik
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Bp Stefan Cichy
Przewodniczący Komisji Episkopatu
ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Częstochowa, dnia 27 listopada 2008 r.

WPROWADZENIE

1. Liturgia, która „w najwyższym stopniu przyczynia się do tego, aby wierni swoim życiem wyrażali oraz ujawniali innym ludziom misterium Chrystusa i rzeczywistą naturę prawdziwego Kościoła”¹ jest „szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc”². Chrystus, sprawując w liturgii dzieło zbawienia „przyłącza do siebie Kościół, swoją Oblubienicę umiłowaną”³, dlatego wszyscy są wezwani do świadomego, czynnego i owocnego uczestnictwa w tym świętym misterium, a „każdy, kto wykonuje swą funkcję – czy

---

¹ KL nr 2.

² KL nr 10.

³ KL nr 7.

to duchowny, czy wierny świecki – powinien w pełni wykonywać wyłącznie tylko to, co należy do niego z natury rzeczy i na podstawie przepisów liturgicznych⁴.

2. W okresie posoborowym Kościół podjął wielki wysiłek, aby ten sposób rozumienia liturgii wprowadzić w praktykę życia diecezji i parafii. Dzięki tej pracy formacyjnej, podejmowanej szczególnie przez duszpasterstwo służby liturgicznej, „świeccy coraz częściej podejmują odpowiednie funkcje liturgiczne”⁵.

3. Mimo wysiłków duszpasterzy i wiernych świeckich ciągle jest wiele do zrobienia w tej dziedzinie, gdyż i dziś nie brak takich parafii, w których „nawet podczas wielkich zgromadzeń, celebrans czyta lekcje, recytuje psalm responsoryjny, wypowiada wezwania modlitwy powszechnej”⁶. II Polski Synod Plenarny zaleca więc formację liturgiczną całej wspólnoty parafialnej, a także powstawanie w każdej parafii zespołów liturgicznych „złożonych z dorosłych, młodzieży i dzieci”⁷. Powstawanie takich zespołów napotyka różnorodne trudności. Do największych należy odchodzenie ministrantów i członków scholi od posługiwania w liturgii oraz niewielkie zainteresowanie podejmowaniem funkcji liturgicznych przez dorosłych.

4. Wymienione powyżej problemy są głównym motywem opracowania niniejszego *Dyrektorium*. Ma ono stanowić pomoc dla duszpasterzy i wiernych świeckich w lepszym rozumieniu funkcji liturgicznych oraz prowadzeniu formacji osób, które je spełniają. Uzupełnieniem tego dokumentu będzie *Ceremoniał zgromadzenia liturgicznego* zawierający szczegółowy opis sposobu spełniania funkcji liturgicznych oraz *Obrzędy błogosławieństw służby liturgicznej* zawierające teksty modlitw, przez które Kościół wyprasza Bożą łaskę dla pełniących świętą służbę w liturgii.

5. *Dyrektorium* zostało przygotowane przez Podkomisję ds. Służby Liturgicznej działającą przy Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Zawiera trzy części. Pierwsza z nich omawia założenia teologiczne posługiwania w liturgii, druga

---

⁴ KL nr 28.

⁵ II Polski Synod Plenarny, *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II*, nr 65.

⁶ Tamże, nr 65.

⁷ Tamże, nr 83.

jest opisem formacji służby liturgicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, a trzecia została poświęcona strukturze duszpasterstwa zajmującego się tą problematyką.

6. Nakreślone w *Dyrektorium* zasady formacji służby liturgicznej, a także ustalona terminologia i sposób wprowadzania człowieka w kolejne etapy dojrzewania w posługiwaniu, powinny być w parafiach wprowadzane stopniowo i roztropnie. Każda zmiana powinna być poprzedzona odpowiednim wyjaśnieniem i realizowana przez systematyczną formację, aby wydała dobre owoce.

Część pierwsza

POSŁUGIWANIE W LITURGII

7. Soborowa Konstytucja o świętej liturgii uczy, że „Chrystus jest obecny zawsze w swoim Kościele, zwłaszcza w czynnościach liturgicznych. Jest obecny w ofierze Mszy świętej tak w osobie celebrującego, gdyż «Ten sam, który kiedyś ofiarował siebie na krzyżu, obecnie ofiaruje się przez posługę kapłanów», jak zwłaszcza pod postaciami eucharystycznymi. Jest obecny swoją mocą w sakramentach, tak że gdy ktoś chrzci, sam Chrystus chrzci. Jest obecny w swoim słowie, bo gdy w Kościele czyta się Pismo święte, On sam przemawia. Jest obecny, gdy Kościół modli się i śpiewa psalmy, gdyż On sam obiecał: «Gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich» (Mt 18,20)»⁸.

8. Ponieważ to Chrystus chrzci, przemawia, modli się, składa ofiarę i przewodniczy całemu zgromadzeniu, dlatego wszyscy spełniający funkcje liturgiczne są Jego współpracownikami. On sam działa w nich i przez nich. Czyni to przede wszystkim przez wyświęconych szafarzy⁹, ale jest obecny także w wiernych świeckich, którzy z wiarą spełniają święte czynności. Każdemu z nich Chrystus, przez sakrament chrztu i bierzmowania, dał udział w swoim kapłaństwie oraz powołał go do sprawowania kultu Bożego i służby

⁸ KL nr 7.

⁹ „Na czele zgromadzenia stoi Chrystus, główny celebrans Eucharystii. Jest On Arcykapłanem Nowego Przymierza. To On niewidzialnie przewodniczy całej celebracji eucharystycznej. Biskup lub prezbiter reprezentuje Chrystusa, działając w osobie Chrystusa-Głowy (in *persona Christi Capitis*) przewodniczy zgromadzeniu” (KKK nr 1348).

Kościółowi¹⁰. Należy więc dążyć do tego, aby osoby posługujące w liturgii, spełniały powierzone im zadania w duchowym zjednoczeniu z Najwyższym Kapłanem, niewidzialną Głową całego zgromadzenia.

9. Uczestnicy liturgii, zjednoczeni z Chrystusem mocą Ducha Świętego, stanowią jedno Ciało, w którym każdy członek powinien spełniać te czynności, które należą do niego z natury rzeczy i na podstawie przepisów liturgicznych¹¹. W wielości posług i funkcji, a także w jedności całego zgromadzenia, objawia się tajemnica Kościoła¹². Ukazuje się jego struktura hierarchiczna, w której wyróżnione miejsce zajmują biskup, prezbiter i diakon, a także wielkie bogactwo charyzmatów, którymi Duch Święty obdarzył poszczególnych wiernych.

DOJRZEWAĆ W POSTAWIE SŁUŻBY

10. Chrystus, „nie przyszedł, aby Mu służono, lecz aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mt 20, 28). Tej służebnej postawy, posuniętej aż do oddania życia za innych, uczy Chrystus wszystkich członków swego mistycznego Ciała. Jednocząc ich z sobą, szczególnie w czasie sprawowania liturgii, wprowadza ich w swoje posługiwanie dziełu zbawienia świata. Dlatego „każda celebrowanie liturgiczna jest czynnością w najwyższym stopniu świętą, której skuteczności z tego samego tytułu i w tym samym stopniu nie posiada żadna inna czynność Kościoła”¹³.

11. W tym świętym posługiwaniu uczestniczą wszyscy członkowie zgromadzenia liturgicznego. „Z racji odrodzenia w Chrystusie wszyscy wierni są równi co do godności i działania, na skutek czego każdy, zgodnie z własną pozycją i zadaniem, współpracuje w budowaniu Ciała Chrystusowego”¹⁴.

---

¹⁰ Por. KKK 1121.

¹¹ Por. KL nr 28.

¹² Por. OWMR nr 91.

¹³ KL nr 7.

¹⁴ KPK, kan. 208.

Służba dziełu zbawienia

12. W modlitwie eucharystycznej kapłan wraz z wiernymi modli się do Boga słowami: „Dziękujemy, że nas wybrałeś, abyśmy stali przed Tobą i Tobie służyli”¹⁵. W celebracji liturgii wszyscy zgromadzeni znajdują się przed obliczem Boga i sama ich obecność jest już nazwana służbą. Jest ona bowiem znakiem posłuszeństwa wobec Boga, który każdego wybrał i wezwał do siebie. Fundamentem wszystkich zewnętrznych czynności, które człowiek spełnia w liturgii, jest wewnętrzna gotowość pełnienia woli Bożej. Ludzkie „tak”, wyrażone przyjściem na Eucharystię, jest wyrazem tej postawy posłuszeństwa Bogu.

13. W spełnianiu świętych czynności liturgicznych wierni jednoczą się z Maryją i naśladowują Jej postawę służby. Maryjne „fiat” jest wzorem i umocnieniem dla wszystkich uczniów Pana. „W Eucharystii Kościół znajduje się wraz z Maryją jakby u stóp krzyża, zjednoczony z ofiarą i wstawiennictwem Chrystusa”¹⁶. W swym trwaniu przy Chrystusie, wierni jednoczą się z aniołami, „którzy w niebie zawsze pełnią świętą służbę przed Bogiem”¹⁷ i doświadczają wstawiennictwa świętych, „którzy nieustannie orędują za nami u Boga”¹⁸.

14. Tak więc „wierni spełniają funkcję liturgiczną przez pełny, świadomy i czynny udział, czego domaga się sama natura liturgii, i do czego lud chrześcijański na mocy chrztu świętego ma prawo i obowiązek”¹⁹. Każdy z nich, jeśli z wiarą i miłością włącza się w sprawowane misterium zbawienia, przyczynia się do zjednoczenia wszystkich ludzi w Chrystusie mocą Ducha Świętego (por. Ef 1, 10). Celebrowanie liturgiczne objawia i umacnia tę jedność.

15. Uczestnicy Eucharystii powinni więc być przeniknięci duchem miłości, zdolnej do złożenia siebie w ofierze i otwartej na potrzeby braci. „Podczas sprawowania Mszy wierni tworzą świętą społeczność, lud nabyty przez Boga i królewskie kapłaństwo, aby dziękować Bogu, składać w ofierze niepokalaną Hostię nie tylko przez ręce kapłana, lecz także razem z nim, i uczyć się ofiarowania

---

¹⁵ Druga modlitwa eucharystyczna.

¹⁶ KKK nr 1370.

¹⁷ Por. Kolekta na święto Świętych Archaniołów Michała, Rafała i Gabriela.

¹⁸ Por. Trzecia modlitwa eucharystyczna.

¹⁹ Św. Kongregacja Obrzędów, Instrukcja *Musicam sacram*, 5 marca 1967, nr 15.

samych siebie. Niech się tedy starają okazywać to przez głęboką pobożność i miłość względem braci uczestniczących w tej samej celebracji. Niechaj się też wystrzegają wszelkiego indywidualizmu i podziału, pamiętając o tym, że mają wspólnego Ojca w niebie i że wobec tego wszyscy wzajemnie dla siebie są braćmi²⁰.

16. Jedność zgromadzonych powinna się umacniać i objawiać w czasie całej celebracji liturgicznej. „Niech tworzą jedno ciało, kiedy słuchają Bożego słowa, czy też biorą udział w modlitwach i w śpiewie, a szczególnie kiedy wspólnie składają ofiarę i wspólnie przystępują do stołu Pańskiego. Jedność tę pięknie ukazuje wspólne zachowywanie tych samych gestów i postaw ciała²¹”.

17. Służba dziełu zjednoczenia ludzi z Bogiem i między sobą to wielkie zadanie wszystkich uczestników zgromadzenia liturgicznego. Do jego podjęcia i godnego wypełniania należy wychowywać członków wspólnoty ochrzczonych. Potrzebne są katechezy liturgiczne skierowane do szerokiego grona wiernych, a także pełniejsza formacja liturgiczna dla tych, którym Kościół powierza w liturgii szczególne funkcje.

Służba w liturgii i w codziennym życiu

18. Bóg, który przemienia ludzkie serca i wzywa człowieka do pełnego zjednoczenia z Nim, obdarza ludzi różnymi talentami i powołuje ich do pełnienia różnych zadań w Kościele. Dlatego św. Piotr zachęca: *Służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy z was otrzymał* (1 P 4,10). To wezwanie ma charakter bardzo osobisty: „To mnie Bóg wzywa, mnie posyła do pracy w swojej winnicy; mnie wzywa i posyła, abym pracował dla przyjścia Jego Królestwa w dziejach²²”.

19. Prawda o powołaniu człowieka przez Boga i napełnieniu go darami, którymi ma służyć braciom, jest jedną z zasad życia ludu Bożego. „Należy tę zasadę, która jest kluczową regułą całej chrześcijańskiej «praxis», «praktyki» apostolskiej i duszpasterskiej, praktyki życia wewnętrznego i życia społecznego – odnieść do wszystkich i do każdego wedle stosownej proporcji. I Papież musi ją sto-

---

²⁰ OWMR nr 95.

²¹ Tamże, nr 96.

²² Jan Paweł II, Adhortacja *Christifideles laici*, 30 grudnia 1988, nr 58.

sować do siebie i każdy Biskup. Muszą tej zasadzie pozostać wierni kapłani, zakonnicy i zakonnice. Muszą wedle niej kształtować życie małżonkowie i rodzice, kobiety i mężczyźni, ludzie różnych stanów i zawodów”²³.

20. Człowiek wierny otrzymanemu powołaniu stara się gorliwie służyć ludziom tym charyzmatem, który otrzymał. Swoim działaniem obejmuje członków rodziny i środowisko pracy, a także szersze grono osób, z którymi się spotyka i do których jest posłany. Ta postawa służby osiąga swój szczyt, gdy uczestniczy on w liturgii Kościoła. Wówczas bowiem aktywność ludzka zostaje w sposób sakramentalny włączona w działanie Chrystusa, w Jego mękę, śmierć i zmartwychwstanie.

21. Do umacniania duchowej więzi między codziennym życiem, a udziałem w Eucharystii, Kościół wzywa wszystkich ochrzczonych: „Nowy chrześcijański wymiar kultu obejmuje każdy aspekt ludzkiej egzystencji, przemieniając ją: «Przeto czy jecie, czy pijecie, czy cokolwiek innego czynicie, wszystko na chwałę Bożą czyńcie» (1 Kor 10, 31). W każdym akcie swego życia chrześcijanin jest wezwany do wyrażenia prawdziwego kultu składanego Bogu. Stąd nabiera wewnętrznego kształtu eucharystyczna natura życia chrześcijańskiego. Eucharystia, na ile angażuje ludzką rzeczywistość wierzącego w jej codziennej konkretności, na tyle umożliwia, by dzień po dniu, stopniowo przemieniać człowieka powołanego przez łaskę do tego, by był na obraz Syna Bożego (por. Rz 8, 29 n.). Nie ma nic, co autentycznie ludzkie – myśli i uczucia, słowa i uczynki – co nie mogło by być w pełni przeżywane w sakramencie Eucharystii. Tu ujawnia się cała wartość antropologiczna radykalnej nowości przyniesionej przez Chrystusa w Eucharystii: kult oddawany Bogu nie może być w ludzkiej egzystencji ograniczony do szczególnego prywatnego momentu, ale ze swej natury zmierza do przeniknięcia każdego aspektu rzeczywistości człowieka. Kult przyjemny Bogu staje się tym samym nowym sposobem przeżywania wszystkich okoliczności życia, w którym każdy szczegół nabiera znaczenia, gdyż jest doznawany w kontekście więzi z Chrystusem, jako ofiara składana Bogu”²⁴.

---

²³ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis*, 4 marca 1979, nr 21.

²⁴ Benedykt XVI, Adhortacja *Sacramentum caritatis*, 22 lutego 2007, nr 71.

22. Jeśli wszystko, co autentycznie ludzkie, osiąga pełnię w Eucharystii, to również wzajemna służba tym darem, jaki każdy otrzymał, winna znaleźć swoje uwieńczenie w celebracji eucharystycznej. W niej bowiem „żaden talent, nawet najmniejszy, nie może być zakopany i pozostać bezużyteczny”²⁵. Wszystkie talenty powinny być odkryte i przyjęte, aby można było nimi służyć braciom, zgodnie z naturą liturgii, w której przez znaki urzeczywistnia się i objawia tajemnica działania Boga oraz wyraża się odpowiedzialność człowieka za dzieło zbawienia.

23. By doprowadzić wiernych do właściwego wypełniania funkcji liturgicznych, należy im najpierw ukazać bogactwo liturgii zarówno w celebracji sakramentów jak i obchodów roku liturgicznego. Szczególne znaczenie posiada poznanie i przeżywanie zbawczych misterii Chrystusa w poszczególnych okresach liturgicznych: Adwentu i Narodzenia Pańskiego, Wielkiego Postu, Triduum Paschalnego i Okresu Wielkanocnego, a także uroczystości i świąt okresu zwykłego. Pogłębianiu poznania i przeżywania tajemnic Pańskich służy także pielęgnowanie zwyczajów religijnych związanych z obchodem danych świąt.

24. Wierni powinni wypełniać funkcje liturgiczne w czasie sprawowania liturgii godzin, (szczególnie w czasie jutrzni lub nieszporów); w czasie udzielania sakramentu chrztu, gdy są chrzestnymi; w czasie udzielania sakramentu bierzmowania, gdy są świadkami bierzmowanych. Winni oni mieć udział w przygotowaniu i sprawowaniu chrztu i bierzmowania, sakramentu pokuty i namaszczenia chorych, sakramentu małżeństwa i święceń. W ten sposób mogą się również przyczynić do piękna tych celebracji oraz ich głębszego przeżycia.

25. Religijne życie rodziny, która jest „domowym sanktuarium Kościoła” z natury rzeczy domaga się rozpoznania i podjęcia wielu funkcji religijnych czy liturgicznych. Wśród nich należy wymienić: codzienną modlitwę małżonków, rodziców i dzieci, połączoną często ze wspólnym słuchaniem i rozważaniem słowa Bożego; przeżywanie uroczystości i świąt rodzinnych związanych z udzielaniem błogosławieństw według wskazań „Obrzędów błogosławieństw”;

---

²⁵ Jan Paweł II, Adhortacja *Christifideles laici*, 30 grudnia 1988, nr 57.

sprawowanie liturgii godzin czy przeżywanie razem z chorym członkiem rodziny obrzędu Komunii świętej.

26. Wśród tych wielorakich form zaangażowania wiernych świeckich w życie liturgiczne Kościoła i podejmowania przez nich odpowiedzialności za kształt konkretnych celebracji liturgicznych, należy wyróżnić czynne zaangażowanie w celebrację Eucharystii. Jest ona bowiem źródłem i szczytem wszystkich celebracji liturgicznych i całego życia Kościoła. Dlatego posługiwanie w świętej Eucharystii ma szczególny charakter i należy mu poświęcić więcej uwagi w liturgicznej formacji wiernych świeckich.

27. Dzięki tej formacji chrześcijanin może uczestniczyć bardziej świadomie, czynnie i owocnie²⁶ w misterium Eucharystii, a także gorliwiej rozwijać dar, jaki otrzymał on od Boga, aby nim służyć braciom.

SŁUŻYĆ TYM DAREM, KTÓRY KAŻDY OTRZYMAŁ

28. Św. Łukasz stwierdza, że Chrystus wzrastał „w latach, mądrości i łasce” (por. Łk 2, 52). W zjednoczeniu z Nim i na Jego podobieństwo rozwija się każdy chrześcijanin. Stopniowo odkrywa kim jest i jakie są jego życiowe zadania. Przeżywając najpierw urok wieku dziecięcego, a potem dynamizm młodzieńczych poszukiwań, dochodzi do wieku dorosłego, w którym dokonuje życiowych wyborów. Dla chrześcijanina wybory te oznaczają również odkrycie i przyjęcie powołania, które Bóg mu daje.

29. Ważną pomocą w tym procesie wzrostu duchowego jest czynne zaangażowanie w funkcje liturgiczne. Idąc tą drogą człowiek już w wieku dziecięcym poznaje i spełnia różne zadania. Stopniowo odkrywa wśród nich to, w którym najlepiej wyrażają się i rozwijają posiadane przez niego talenty. Poznając „swoje zadanie” stara się jak najlepiej przygotować do jego wypełniania, współpracując z braćmi i siostrami, którzy również dojrzewają do odkrywania własnych charyzmatów i służenia nimi braciom.

30. Funkcje liturgiczne, które w celebracji Eucharystii spełniają wierni świeccy, są służbą przy stole słowa i stole chleba. Wokół

---

²⁶ Por. KL 11.

nich dokonuje się bowiem święte misterium Eucharystii²⁷, a jej integralną częścią jest muzyka. Pomaga ona serdeczniej wyrażać modlitwę, przyczynia do jednomyślności zgromadzonych i nadaje świętym obrzędom bardziej uroczysty charakter²⁸. Dlatego „wypada, by celebrującemu kapłanowi z zasady asystowali: akolita, lektor i kantor”²⁹.

31. Dojrzewanie w posługiwaniu liturgicznym jest związane z odkrywaniem i przyjmowaniem jednej z trzech rodzajów czynności: służba przy stole słowa, służba przy stole chleba lub służba przez muzykę i śpiew. Zadania te mogą podejmować, oprócz lektora, kantora i akolity, odpowiednio przygotowane osoby i zespoły, przez śpiewanie psalmu responsoryjnego, odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej, niesienie świec, krzyża i innych znaków, a także wykonywanie zadań zespołu śpiewaczego.

32. Wśród posługujących przy sprawowaniu Eucharystii Kościół wyróżnia lektora i akolitę, zapraszając ich nie tylko do spełniania *funkcji*, lecz powierzając im również *posługę* we wspólnocie wierzących. Kościół przekazuje im od Boga dar i powierza im zadania, które mają spełniać „na stałe”³⁰. Nie można tej „stałości” rozumieć inaczej, niż jako odpowiedź na powołanie, które Bóg daje człowiekowi. Żadna inna racja i żadne inne zaproszenie nie są wystarczającym uzasadnieniem dla trwania w posłudze przez całe życie. Wspomniane posługi (ministeria) są misją, którą biskup powierza świeckim mężczyznom we wspólnocie Kościoła. Rozpoczyna się ona w liturgii i w niej znajduje uwieńczenie, ale obejmuje także zadania akolity i lektora w codziennym życiu wspólnoty.

33. Szczególną funkcję w liturgii Kościół powierza również kantorowi i innym osobom odpowiedzialnym za muzykę i śpiew.

34. Każdy z pełniących w liturgii świętą czynność powinien być w codziennym życiu wspólnoty świadkiem Chrystusa i gorliwie wypełniać powierzone mu zadania wobec braci. Z tej perspektywy należy patrzeć na opisane poniżej posługi akolity i lektora oraz funkcję kantora.

---

²⁷ Por. OWMR nr 28.

²⁸ Por. KL nr 112.

²⁹ OWMR 116.

³⁰ Por. KPK, kan. 203, par. 1; KKK nr 1672.

Akolita

35. Wśród wiernych świeckich, posługujących w liturgii, OWMR wymienia na pierwszym miejscu akolitę³¹. Znaczenie tej posługi ukazuje papież Paweł VI w Liście motu proprio „*Ministeria quaedam*”³² i Pontyfikat Rzymski w „Obrzędach ustanowienia do posługi akolity”:

- a. Obrzęd ustanowienia zawiera najpierw pouczenie. Biskup zwraca się do kandydatów na akolitów wyjaśniając im, kim mają być w Kościele oraz jakie zadania mają podejmować: „Drodzy synowie, wybrani do służby akolitów, w szczególności sposób będziecie uczestniczyć w posługiwaniu Kościoła, dla którego Eucharystia jest szczytem i źródłem życia, ponieważ dzięki niej lud Boży rozwija się i wzrasta. Macie pomagać kapłanom i diakonom w wykonywaniu ich urzędu, i jako nadzwyczajni szafarze udzielać Komunii świętej wiernym, a także zanosić ją chorym. Przeznaczeni w specjalny sposób do tej posługi, starajcie się głębiej przeżywać Ofiarę eucharystyczną i na jej wzór kształtować własne życie. Starajcie się również zrozumieć duchowe znaczenie i istotę czynności, które będziecie wykonywać, abyście codziennie przez Jezusa Chrystusa składali siebie w Ofierze, jako duchowy dar, przyjemny Bogu. Tak postępując pamiętajcie, że podobnie jak spożywacie z waszymi braćmi jeden chleb eucharystyczny, tak też stanowicie z nimi jedno ciało. Dlatego otaczajcie szczególną miłością Ciało Mistyczne Chrystusa, czyli lud Boży, zwłaszcza słabych i chorych, wypełniając w ten sposób przykazanie naszego Pana, dane Apostołom w czasie ostatniej wieczerzy: «Miłujcie się wzajemnie, jak ja was umiłowalem»”.
- b. W dalszej części obrzędu biskup prosi Boga o potrzebne łaski dla wybranych oraz wręcza im znak. Poprzez te czynności ustanawia ich w Kościele akolitami: „Najłaskawszy Boże, Ty przez Jednorodzonego Syna Twojego powierzyłeś swojemu Kościołowi chleb życia, pobłogosław tych naszych braci, wybranych do posługi akolitów. Spraw, aby wiernie spełniając posługę przy ołtarzu i godnie rozdzielając swoim braciom i siostram chleb życia

---

³¹ Por. OWMR nr 98.

³² Por. Paweł VI, List motu proprio *Ministeria quaedam*, 15 sierpnia 1972, VI.

wiecznego, stale wzrastali w wierze i miłości ku zbudowaniu Twojego Kościoła. Przez Chrystusa, Pana naszego”. Po modlitwie biskup wręcza każdemu akolicie naczynie z chlebem lub winem do konsekracji i mówi: „Przyjmij naczynie z chlebem (lub: z winem) do sprawowania Eucharystii i tak postępuj, abyś mógł godnie służyć Kościołowi przy stole Pańskim”.

36. Obrzęd ustanowienia akolity ukazuje jego duchową sylwetkę i apostołskie zadania. Duchowość akolity zakorzeniona jest w paschalnym misterium Chrystusa, uobecnianym w sakramentalnych znakach. Posługując przy ołtarzu ofiary, który jest również stołem uczyty, wnika on w sposób szczególny w misterium męki Zbawiciela i Jego zmartwychwstania, a także w tajemnicę Ciała Pańskiego. Jako pomocnik kapłana i diakona ma on te tajemnice z wiarą przeżywać i trwając w zjednoczeniu z Chrystusem przyczyniać się do budowania Kościoła.

37. Do jego zadań w czasie celebracji liturgii należy: Niesienie krzyża w procesji wejścia, pomoc kapłanowi i diakonowi w czasie celebracji (podając księgę, wodę, kadzidło, rozkładając na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich, palkę i mszał, rozdając w razie potrzeby wiernym Eucharystię, której jest szafarzem nadzwyczajnym, dokonując puryfikacji naczyń, gdy nie ma diakona)³³. W przypadkach szczególnych może wystawiać Najświętszy Sakrament do adoracji bez udzielania błogosławieństwa³⁴. Kościół pozwala mu także, gdy nie ma kapłana lub diakona, prowadzić Wigilię przy zmarłym i prowadzić przy pogrzebie stacje w domu zmarłego i na cmentarzu³⁵.

38. Zadania akolity, polegające na wspieraniu kapłanów i diakonów w budowaniu Kościoła, przedłużają się w codzienność życia wspólnoty. Akolita ma swoją miłością obejmować całe Ciało Mistyczne Chrystusa, a w szczególny sposób troszczyć się o „chorych i słabych”. Idzie on więc ze swoją posługą do chorych leżących w domach i szpitalach, do cierpiących fizycznie i duchowo. Idzie również do tych, którzy są dotknięci różnymi słabościami. Należą do

---

³³ Por. OWMR nry 187-193.

³⁴ Por. *Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, Katowice 1985, nr 67, s. 41.

³⁵ Por. *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1998, nr 19, s. 17.

nich niewątpliwie alkoholicy, narkomani, zagubiona młodzież, dzieci bez dostatecznej opieki, czy rozbite małżeństwa. Tym grupom akolita winien nieść właściwą pomoc w codziennych potrzebach i odpowiednie duchowe wsparcie. Osobom, które nie mogą przyjść do kościoła, a pragną Komunii świętej, przynosi on Ciało Pańskie.

39. Przygotowanie do posługi akolity powinno obejmować wprowadzenie w zagadnienia teologiczne, szczególnie liturgiczne, a także w zadania, które ma spełniać poza liturgią. Oto przykładowe obszary zaangażowania akolity w życiu wspólnoty parafialnej, do których powinien się przygotować w czasie swojej formacji:

- a. *Adoracja Najświętszego Sakramentu w parafii.* Należy dążyć do tego, aby budzić w wiernych potrzebę adoracji Najświętszego Sakramentu i stwarzać coraz więcej możliwości jej przeżywania. W dużych parafiach możliwa jest całodzienna adoracja, a w mniejszych w określonych dniach lub wyznaczonych godzinach. W to dzieło powinien się włączyć w sposób szczególny akolita. Troska o kult Eucharystii we wspólnocie parafialnej należy do jego podstawowych zadań. Obejmuje ono także nabożeństwa eucharystyczne i procesje.
- b. *Przygotowanie uroczystości liturgicznych w parafii.* Ważnym zadaniem akolity jest pomoc w przygotowaniu uroczystości liturgicznych we wspólnocie, a szczególnie pomoc w przygotowaniu celebracji Triduum Paschalnego, uroczystości Narodzenia Pańskiego, przeżycia odpustu, rekolekcji parafialnych. Wśród tych zadań znajduje się także troska o odpowiednie przygotowanie zespołów służby liturgicznej. Akolita przygotowując je zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej, może pomóc im lepiej zrozumieć funkcje, które spełniają. Nad całością celebracji czuwa ceremoniarz.
- c. *Posługa wobec chorych.* To wielki i zróżnicowany obszar życia wspólnoty parafialnej. Akolici mogą, jako nadzwyczajni szafarze, przynosić chorym co niedzielę Komunię świętą. Podjęcie tego zadania oznacza poświęcenie w każdą niedzielę pewnego czasu dla chorych, a w okresie świątecznym jeszcze więcej. Posługa wobec chorych oznacza także przygotowywanie ich do przyjmowania sakramentu namaszczenia chorych, a potem do Wiatyku i przejścia z tego świata do wieczności. Zadania akoli-

tów wobec chorych mogą się rozszerzyć na koordynację działań parafii w sprawie pomocy chorym leżącym w domach i w szpitalach. Akolici mogą w imieniu proboszcza odwiedzać chorych parafian w szpitalach i wspierać ich w ich cierpieniu. Mogą także organizować pomoc w dojechaniu do kościoła na niedzielną Eucharystię dla tych, którzy nie mogą przyjść o własnych siłach.

- d. *Pomoc potrzebującym.* Także to zadanie wspólnoty parafialnej może się ożywić i bardziej rozwinąć, gdy na tym obszarze pojawi się człowiek ustanowiony i posłany przez biskupa, obdarzony łaską, którą otrzymał w czasie obrzędu ustanowienia do posługi akolity. Potrzebujących w parafii jest wielu. Dla głodnych trzeba przygotować posiłki, bezrobotnym pomóc w ich trudnej sytuacji, niepełnosprawnym zorganizować zajęcia, trzeba też dotrzeć do alkoholików, narkomanów i innych uzależnionych od nalogów. Ta codzienna posługa przybiera bardziej intensywną formę, gdy przychodzi czas świąteczny (paczki, wigilie...).
- e. *Organizowanie wolontariatu.* Niemal w każdej formie pomocy słabym, chorym i potrzebującym, potrzebne jest zaangażowanie wolontariuszy. Akolita może koordynować działalność wolontariatu we wspólnocie parafialnej. Ta forma zaangażowania w dzieła pomocy ludziom rozwija się coraz bardziej i potrzeba kogoś, kto te wielorakie dzieła może animować, organizować i włączać w całość życia parafialnego.

40. Jeden akolita nie jest w stanie angażować się we wszystkie wymienione powyżej obszary życia wspólnoty parafialnej. Dlatego wśród akolitów, którzy posługują w parafii, mogą być tacy, którzy systematycznie spełniają jedną czynność (np. jako nadzwyczajni szafarze w każdą niedzielę zanoszą Komunię świętą do kilku chorych) oraz tacy, których zadaniem jest koordynacja i inspirowanie działań innych osób w różnych obszarach życia parafialnego (adoracja Najświętszego Sakramentu, uroczystości parafialne, troska o chorych, pomoc potrzebującym, rozwój wolontariatu). Podejmując tę wieloraką posługę akolici stają się rzeczywiście pomocnikami duszpasterzy w ożywianiu i pogłębianiu życia wspólnoty, szczególnie w celebracji liturgii, trosce o chorych i pomocy potrzebujących.

Lektor

41. Drugą posługą, do której świeccy mężczyźni mogą być na stałe ustanawiani, jest lektorat³⁶. Jego znaczenie w życiu Kościoła wyjaśnia liturgiczny „Obrzęd ustanowienia lektorów” w pouczeniu biskupa i odmawianej przez niego modlitwie:

- a. Słowo biskupa: „Drodzy synowie, Bóg Ojciec objawił misterium zbawienia i dokonał go przez swojego Syna, Jezusa Chrystusa, który stał się człowiekiem. On to, po spełnieniu swojego posłannictwa, przekazał Kościołowi obowiązek głoszenia Ewangelii wszystkiemu stworzeniu. Do głoszenia słowa Bożego powołani są przede wszystkim biskupi, prezbiterzy i diakoni. Wy zaś, jako lektorzy słowa Bożego będziecie im pomagali w wypełnianiu tego obowiązku. We wspólnocie ludu Bożego otrzymujecie szczególny urząd. Macie pomagać w głoszeniu wiary, która ma swoje korzenie w słowie Bożym. Będziecie czytali słowo Boże w zgromadzeniu liturgicznym, w zakresie wam zleconym będziecie wychowywali w wierze dzieci i dorosłych i będziecie ich przygotowywali do godnego przyjęcia sakramentów. Będziecie również głosić orędzie zbawienia ludziom, którzy go jeszcze nie znają. W ten sposób, przy waszej pomocy ludzie mogą, dojść do poznania Boga Ojca i posłanego przezeń Syna, Jezusa Chrystusa, i osiągnąć życie wieczne. Przekazując innym ludziom słowo Boże, posłuszni Duchowi Świętemu sami je przyjmujecie i pilnie je rozważajcie, abyście w nim znajdowali radość i moc. Waszym codziennym życiem głosicie naszego Zbawiciela, Jezusa Chrystusa”.
- b. Ustanawiając lektorów biskup odmawia następującą modlitwę: „Boże, źródło światłości i dobroci, Ty posłałeś swojego Syna, Słowo życia, aby objawił ludziom tajemnicę Twojej miłości, pobłogosławił tych naszych braci wybranych do posługi lektorów. Spraw, aby nieustannie rozważając Twoje słowo, zostali przez nie ukształtowani i wiernie przekazywali je swoim braciom i siostram. Przez Chrystusa, Pana naszego”. Po modlitwie wręcza ustanowionym lektorom Pismo Święte mówiąc: „Przyjmij księgę Pisma Świętego i wiernie przekazuj słowo Boże, aby coraz mocniej działało w sercach ludzkich”.

---

³⁶ Por. Paweł VI, List motu proprio *Ministeria quaedam*, 15 sierpnia 1972, V.

42. Teksty liturgicznego „obrzędu ustanowienia lektorów” ukazują istotę misji lektora w Kościele. Wspiera on kapłanów i diakonów w głoszeniu słowa Bożego i formacji wiernych. W liturgii zostaje mu powierzone zadanie proklamacji słowa Bożego z wyjątkiem Ewangelii. Gdy nie ma psalterzysty, może wykonać psalm między czytaniem, a jeśli nie ma diakona, może podawać intencje modlitwy powszechnej³⁷. Może on również, podobnie jak akolita, prowadzić modlitwę przy zmarłym i prowadzić przy pogrzebie stacje w domu zmarłego i na cmentarzu³⁸.

43. Poza liturgią lektor pomaga duszpasterzom w pełnieniu posługi ewangelizacyjnej. Oto przykładowe obszary życia wspólnoty parafialnej, które mogą być powierzone ustanowionym lektorom:

- a. *Przygotowanie wiernych do godnego przyjęcia sakramentów.* Ustanowiony lektor może pomagać kapłanowi w przygotowaniu rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka, może prowadzić grupy młodzieży przygotowujące się do bierzmowania lub grupy ich rodziców i świadków, a także pomagać kapłanowi w przygotowaniu narzeczonych do sakramentu małżeństwa.
- b. *Pomoc w przygotowaniu i prowadzeniu katechezy dorosłych.* Katecheza ta dokonuje się w różny sposób. Lektor może prowadzić małe grupy formacyjne i apostołskie, organizować kręgi biblijne, kursy ewangelizacyjne, pomagać w prowadzeniu rekolekcji zamkniętych, a w miarę możliwości także prowadzić katechezę dla różnych grup.
- c. *Zaangażowanie w inne formy posługi słowa w parafii.* Posługa ewangelizacyjna dokonuje się także przez apostołat biblijny, redakcję gazetki parafialnej i strony internetowej, prowadzenie gablotek, kolportaż czasopism religijnych i promocję czytelnictwa książek, przygotowanie i prowadzenie osób pragnących pełnić w liturgii funkcję czytania słowa Bożego, organizowanie jasełek lub innych misterii. Ustanowiony lektor, odpowiednio przygotowany do pełnienia tych zadań, może się przyczynić do ożywienia tych odcinków życia parafialnego.
- d. *Ożywienia misyjnych zadań parafii.* Chodzi tu najpierw o zwró-

---

³⁷ Por. OWMR nry 99.194-198.

³⁸ Por. *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1998, nr 19, s. 17.

cenie się do ludzi, którzy są daleko od Chrystusa i Kościoła. W wielu parafiach liczba osób nie uczęszczających na niedzielną Eucharystię przekracza 50%. To ogromny teren misyjny. Lektor, który odkrywa wezwanie, by do tych ludzi docierać, z nimi rozmawiać, za nich się modlić, ukazywać im drogę do sakramentów świętych, przygotowuje się specjalnie do tego zadania i spełnia je we wspólnocie. Zadania misyjne obejmują także wspieranie misjonarzy pracujących w różnych krajach świata.

- e. *Animowanie życia modlitewnego w parafii.* Szeroki zakres posługi lektora to modlitwa. W liturgii odczytuje on wezwania modlitwy powszechnej i do tej funkcji przygotowuje grupy modlitewne. Pomaga też w ich przygotowaniu nabożeństw i prowadzeniu (np. różaniec, droga krzyżowa, adoracja w czasie Triduum Paschalnego, czterdziestogodzinne nabożeństwo, godzina święta w pierwszy czwartek miesiąca). Może prowadzić grupy modlitewne troszcząc się o formację ich członków.
- f. *Wspieranie rodzin przed pogrzebem i po pogrzebie bliskich.* Bardzo ważnym wydarzeniem w życiu człowieka jest przeżycie śmierci najbliższych. Rodziny potrzebują wsparcia modlitewnego, a niekiedy także prowadzenia modlitwy w dniach między śmiercią i pogrzebem. Lektor może być wsparciem dla rodziny w tych trudnych chwilach. Oprócz prowadzenia modlitwy może wskazać wiernym odpowiednie modlitwy za zmarłych i pomóc im trwać na modlitwie w ich intencji także po pogrzebie.

44. Lektor, podobnie jak akolita, stara się w swoją posługę włączyć inne osoby. Są to przede wszystkim ci członkowie służby liturgicznej, którzy odkrywają, że ich charyzmat i gotowość służenia związana jest z głoszeniem słowa. Są wśród nich chłopcy i dziewczęta, a także mężczyźni i kobiety. Oni w liturgii czytają słowo Boże, wezwania modlitwy powszechnej i komentarze, a poza liturgią włączają się, na miarę swego wieku i możliwości, w misję lektora (modlitwa, nabożeństwa, apostołstwo w grupie rówieśniczej, pomoc w prowadzeniu formacji różnych wspólnot, zaangażowanie w rekolekcje i kursy ewangelizacyjne, wspieranie misji...).

Kantor

45. Oprócz wymienionych wyżej posług akolity i lektora,

OWMR wskazuje na szczególną rolę funkcji związanych z muzyką i śpiewem³⁹. Osoby pełniące te święte czynności nie są ustanawiane na stałe do posługi, mogą jednak otrzymać błogosławieństwo do godnego spełniania funkcji, którą rozumieją jako swoje powołanie i którą spełniają z wiarą i miłością⁴⁰.

46. Wśród tych funkcji liturgicznych wyróżniony jest kantor. Jego zadania dokument opisuje w następujący sposób: „Powinien być również kantor albo dyrygent chóru, który by podtrzymywał śpiew całego ludu i nim kierował. Co więcej, gdy nie ma chóru, kantor winien czuwać nad wykonaniem poszczególnych śpiewów; wierni uczestniczą w śpiewie części, które do nich należą”⁴¹. W praktyce naszych parafii zadania kantora spełnia najczęściej organista. Można jednak podjąć starania, aby pojawiała się w naszych wspólnotach osobna funkcja kantora przewidziana przez przepisy liturgiczne.

47. Oprócz funkcji kantora dokumenty liturgiczne omawiają także zadania innych śpiewających w czasie celebracji liturgii. „Zadaniem psalterzysty jest wykonywanie psalmu lub innej pieśni biblijnej zamieszczonej między czytaniem”⁴². „Wśród wiernych odrębną funkcję liturgiczną pełni zespół śpiewaków lub chór, którego zadaniem jest należyte wykonywanie przeznaczonych dla niego części oraz troska o to, aby wierni brali czynny udział w śpiewie. Uwagi dotyczące chóru odnoszą się również, z zachowaniem odpowiednich zmian, do wszystkich wykonawców muzyki, a szczególnie do organisty”⁴³.

48. Osoby obdarzone dobrym głosem oraz posiadające umiejętność grania na instrumentach starają się służyć otrzymanym talentem także poza liturgią:

- a. Powinni wspierać lektora i akolitę w pełnieniu ich zadań, szczególnie tych, które domagają się śpiewu, np. uroczystości parafialne, adoracje, nabożeństwa, pielgrzymki, jasełka, prowadze-

---

³⁹ Por. OWMR nry 102-104.

⁴⁰ Por. OWMR nr 107.

⁴¹ OWMR nr 104.

⁴² OWMR nr 102.

⁴³ OWMR nr 103.

nie formacji w grupach lub posługa ewangelizacyjna przez rekolekcje i kursy, głoszenie Ewangelii śpiewem.

- b. Wspólnie z innymi grupami parafialnymi troszczą się oni o przenikanie codziennego życia duchem Ewangelii. Jest to działalność inspirująca i ubogacająca chrześcijański sposób obchodzenia imienin i urodzin, przeżywania uroczystości pierwszokomunijnych i wesel oraz innych wydarzeń życia.

49. Ubogacanie liturgicznych celebracji i codziennego życia chrześcijan pięknem śpiewem i muzyką to zadanie, które podejmują już dzieci. W miarę rozwoju otrzymanego talentu, mogą oni czynić to z coraz większym zaangażowaniem uświadamiając sobie, że służą Bogu i ludziom.

WPROWADZENIE W ŻYCIE PARAFII

POSLUG LEKTORA I AKOLITY

50. Wprowadzenie w życie Kościoła w Polsce ustanowionych posług lektora i akolity może przyczynić się do ożywienia różnych odcinków życia parafialnego. Stanie się to wtedy, gdy będzie właściwie rozumiany eklezjalny wymiar każdej z tych posług:

- a. Chrystus zbudował swój Kościół na Piotrze. Uczynił Piotra widzialnym znakiem swojej obecności pośród całego Kościoła. Zasada „budowania na kimś” odnosi się w pewien sposób także do biskupa, na którym opiera się życie diecezji i do proboszcza, na którym opiera się życie parafii. Każdy biskup i prezbiter jest znakiem obecności Chrystusa Głowy we wspólnocie. W nich i przez nich sam Chrystus prowadzi swoich uczniów. Biskup kieruje życiem diecezji, a proboszcz w jedności z biskupem kieruje życiem parafii.
- b. To samo misterium urzeczywistnia się wewnątrz wspólnoty parafialnej. Chrystus buduje tę wspólnotę w wymiarze duchowym, a także w widzialnych strukturach. Parafia licząca setki, a niekiedy tysiące osób, jest nie tylko rzeszą ludzi, którzy przychodzą na Mszę świętą niedzielną, a po niej wracają do swoich domów. We wspólnocie wierzących podejmowane są różnorodne dzieła ewangelizacyjne, formacyjne, modlitewne, charytatywne, misyjne i inne. Każde z nich powinno być oparte o oso-

by, które Bóg wybrał, ubogacił odpowiednimi charyzmatami i umocnił specjalną łaską, aby to zadanie dobrze spełniały w Jego imieniu i w imieniu Kościoła.

- c. Ustanawianie świeckich mężczyzn na stałe do posług lektora i akolity jest nowym etapem wprowadzania tej prawdy w praktykę życia naszych wspólnot. Jest wyznaniem wiary, że Bóg i tylko Bóg decyduje o tym, na kim ma być zbudowana jakaś działalność we wspólnocie parafialnej. Ustanowienie kogoś do posługi/ministerium we wspólnocie jest uczynieniem go filarem, na którym opiera się konkretne dzieło apostołskie urzeczywistniane w parafii. Osiąga ono swój szczyt i wyraża się najpełniej w liturgii, a z niej rozciąga się na wszystkie obszary życia wspólnoty.

51. Trzeba więc jeszcze raz podkreślić, że ustanowienie na stałe świeckich mężczyzn do posługi lektora i akolity powinno się opierać na rozeznaniu powołania, danego przez Boga i odpowiednim przygotowaniu obejmującym nie tylko sprawy liturgiczne, lecz także zdolność podjęcia określonej misji we wspólnocie parafialnej. W tym duchu należy także formować wszystkie zespoły służby liturgicznej, zarówno męskie jak i żeńskie, od wieku dziecięcego aż po ludzi dorosłych.

Część druga

FORMACJA POSŁUGUJĄCYCH W LITURGII

52. Osoby spełniające w liturgii świętą posługę „należy starannie wychować w duchu liturgii oraz przygotować je do odpowiedniego i zgodnego z przepisami wykonywania przysługujących im czynności” (KL 29). Jest to zadanie ciągle aktualne i dotyczy wszystkich uczestników liturgii: „Najpilniejszym zadaniem jest formacja biblijna i liturgiczna ludu Bożego, pasterzy i wiernych (...). To szeroko zakrojone dzieło powinno rozpoczynać się w seminariach i w domach formacyjnych i być kontynuowane przez całe życie kapłańskie. Taka sama formacja, dostosowana do ich stanu, jest niezbędna także dla ludzi świeckich, tym bardziej, że w wielu krajach są oni dziś powołani do podejmowania w coraz większym stopniu odpo-

wiedzialności za wspólnotę”⁴⁴.

53. Niniejsze *Dyrektorium* wskazuje drogę dojrzewania do podejmowania tej odpowiedzialności. W opracowaniu wskazań do kolejnych etapów formacji wykorzystano doświadczenia Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej. Uwzględniono także nowe dokumenty Kościoła, wśród których szczególne znaczenia ma instrukcja wprowadzająca w życie polskich parafii i diecezji posługi lektora i akolity⁴⁵.

OGÓLNE ZASADY

54. Przez „służbę liturgiczną” należy rozumieć zespół wiernych świeckich, dzieci, młodzieży i dorosłych, którzy zostali włączeni do tego grona przez błogosławieństwo lub ustanowienie i spełniają wyznaczone im zadania zarówno w celebracji Eucharystii, jak i w innych zgromadzeniach liturgicznych⁴⁶. Funkcje liturgiczne mogą podejmować także inni wierni świeccy, nie należący do ścisłego grona służby liturgicznej. Proboszcz lub rektor kościoła może ich czasowo upoważnić⁴⁷ do wykonania określonych czynności liturgicznych w czasie odpustu parafialnego, wizytacji biskupa, pierwszej Komunii świętej, bierzmowania, ślubu lub innych wydarzeń religijnych.

55. W gronie służby liturgicznej szczególne miejsce zajmują posługujący przy kapłanie i przy ołtarzu. W przeszłości określenie „służba liturgiczna” odnoszono tylko do tego zespołu. Dziś pozostają oni grupą wyróżnioną strojem i miejscem posługiwania, ale współpracują z innymi osobami, które również spełniają prawdziwą funkcję liturgiczną, czyli komentatorami i członkami chóru⁴⁸, za-

---

⁴⁴ Jan Paweł II, List apostolski *Vicesimus quintus annus*, 4 grudnia 1988, nr 15.

⁴⁵ Por. *Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom*, „Anamnesis” 52(2008), s. 41-45.

⁴⁶ „Wszystkie funkcje liturgiczne mogą spełniać zarówno mężczyźni jak i kobiety, z wyjątkiem czynności, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia. Funkcje te są zarezerwowane dla męskiej służby liturgicznej (ministrantów). Mogą być powierzone dziewczętom (ministrantkom) tylko wtedy, gdy udzielił na to wyraźnej zgody biskup diecezjalny. On zaś, aby taką zgodę wydać, powinien zasięgnąć opinii Konferencji Episkopatu Polski” (Por. Wyjaśnienie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 15 marca 1994 r. przypominane i potwierdzone przez prefekta tejże Kongregacji 27 lipca 2001 r.).

⁴⁷ Por. OWMR 107.

⁴⁸ Por. KL nr 29.

krystianem, osobami zbierającymi składkę, osobami pomagającymi przychodzącym znaleźć miejsce w kościele lub troszczącymi się o porządek procesji⁴⁹.

56. Formacja członków służby liturgicznej dokonuje się w oparciu o ideę powołania do służenia sobie nawzajem tym darem, który każdy otrzymał (por. 1 P 4,10). Członkowie zespołów liturgicznych stopniowo poznają funkcje, które w liturgii mogą spełniać wierni świeccy i coraz lepiej rozeznają talenty, jakie otrzymali od Boga. Starają się je rozwijać i coraz lepiej służyć nimi Bogu i ludziom. Na tej drodze wzrostu otrzymują pomoc w postaci spotkań formacyjnych, rekolekcji, a także błogosławieństwa Kościoła.

57. W czasie formacji wszyscy członkowie zespołów liturgicznych przeżywają spotkania w grupie w parafii oraz uczestniczą w rekolekcjach dla nich przeznaczonych. Każdy etap drogi wzrostu kończy się promocją lub błogosławieństwem:

- a. Błogosławieństwo jest udzielane na zakończenie jednego cyklu formacyjnego i rozpoczynanie następnego. Z błogosławieństwem łączy się także przekazanie odpowiednich znaków i włączenie do starszej lub bardziej specjalistycznej wspólnoty posługujących.
- b. Promocja jest sposobem zakończenia poszczególnych lat formacji w ramach kolejnych cykli formacyjnych. Ma ona prostszą formę niż błogosławieństwo, ale zawiera także modlitwę w intencji tych osób. Otrzymują oni poświadczenie ukończenia roku formacji i pozwolenie na spełnianie nowych funkcji w niedzielnej i świątecznej celebracji Eucharystii.

58. Zaleca się duszpasterzom, aby czasem promowania i udzielania błogosławieństw były kolejne dni modlitwy przed Zesłaniem Ducha Świętego. Taka praktyka pomoże wszystkim lepiej zrozumieć, że to Duch Święty ich namaścił i posłał, aby podejmowali w Kościele powierzone im zadania.

- a. W parafiach, w których jest mało osób przeżywających promocję lub błogosławieństwo, wszystkie obrzędy mogą być sprawowane w jednym dniu. W parafiach większych zaleca się rozłożyć obrzędy na poszczególne dni tego modlitewnego tygodnia.

---

⁴⁹ Por. OWMR nr 105.

W jednych dniach można sprawować obrzęd promocji, a w innych obrzęd błogosławieństwa.

- b. Wskazane jest sprawowanie najważniejszych obrzędów w czasie wigilii przed Zesłaniem Ducha Świętego. Chodzi o błogosławieństwa do funkcji, którą ktoś odkrył i przyjął jako sposób służenia Bogu we wspólnocie Kościoła tym charyzmatem, który otrzymał. Dokonuje się to na zakończenie formacji młodzieży w szkole średniej i na zakończenie formacji dorosłych.

59. Osoby należące do ruchów i innych wspólnot prowadzących własną formację, mogą w nich przygotowywać się do pełnienia funkcji liturgicznych, jeśli program formacyjny danej wspólnoty uwzględnia wymagania przedstawione w niniejszym *Dyrektorium*. Spełnia je formacja ruchu Światło-Życie. Osoby, które przeżywają swoją formację duchową i apostołską we wspólnotach tego ruchu mogą przyjmować błogosławieństwa do poszczególnych stopni w spełnianiu funkcji liturgicznych w parafii.

KANDYDACI I KANDYDATKI

60. Wprowadzenie w spełnianie funkcji liturgicznych rozpoczyna się od dzieci, które przystąpiły już do pierwszej Komunii świętej. Może to być jedno z ich postanowień podejmowanych w tym ważnym dla nich dniu.

61. Dzieci, które pozytywnie odpowiedzą na zaproszenie do służenia Panu Jezusowi w czasie Mszy świętej, zostają włączone do grona kandydatów i kandydatek do służby liturgicznej:

- a. Na rozpoczęcie formacji należy dzieciom udzielić błogosławieństwa. Okres kandydatury dla dzieci trwa jeden rok.
- b. Kandydaci i kandydatki uczą się podstawowych funkcji liturgicznych, poznają lepiej kościół jako miejsce ich posługi, są też wprowadzani w wymagania duchowe, jakie powinni spełniać, aby móc służyć w czasie Mszy świętej i innych celebracjach liturgicznych.
- c. Do czasu przyjęcia ich do grona służby liturgicznej kandydaci nie spełniają jeszcze funkcji liturgicznych. Jeśli jednak prowadzący formację uznają za słuszne, mogą dopuścić kandydatów do pełnienia niektórych funkcji w czasie Mszy świętej w ciągu

tygodnia.

62. Po przeżyciu wymaganego czasu kandydaci i kandydatki zostają przyjęci do grona służby liturgicznej przez udzielenie im błogosławieństwa. Otrzymują także strój właściwy dla ich funkcji, odpowiedni znak oraz modlitwę służby liturgicznej. Poprzez błogosławieństwo chłopcy mający posługiwać przy ołtarzu stają się młodszymi ministrantami, a pozostali są nazywani młodszymi członkami scholi.

DZIECI

Młodszy ministranci i młodsi członkowie scholi

63. Formacja dziecięcej służby liturgicznej łączy się z pełnionymi już przez nich funkcjami liturgicznymi.

- a. Młodszy ministranci poznają coraz lepiej funkcje liturgiczne należące do akolity. Są to czynności związane z darami ofiarnymi i naczyniami liturgicznymi, z niesieniem świec i krzyża, wody i kadzidła oraz mitry i pastorału. Nie podejmują oni jeszcze zadań ministranta księgi.
- b. Młodszy członkowie scholi są wprowadzani w ich zadania podczas celebracji liturgicznej. Obok grupy śpiewaczej może się wyłonić inna, której zadaniem będzie przynoszenie do ołtarza darów ofiarnych. Obydwie grupy spełniają swoje zadania poza prezbiterium.

64. Formacja młodszych członków służby liturgicznej trwa trzy lata. W każdym roku dzieci podejmują, oprócz systematycznej służby w celebracjach liturgicznych, następujące zadania formacyjne:

- a. W ciągu roku uczestniczą w spotkaniach w grupie pod kierunkiem animatora liturgicznego według programu opisanego poniżej. Teologicznym fundamentem dla formacji w tym okresie jest prawda o udziale w trynitarnym życiu Boga według zasady: Do Ojca (rok I), przez Syna (rok II), w Duchu Świętym (rok III).
- b. Pod koniec każdego roku formacji zaleca się przeżywanie dnia skupienia. Jest on podsumowaniem rocznej pracy i przygotowaniem do promocji, która kończy roczną pracę formacyjną. Promocji można udzielić tym ministrantom i członkom scholi, którzy spełniali w ciągu roku wyznaczone im funkcje w liturgii oraz uczestniczyli w spotkaniach formacyjnych.

- c. Każdy członek dziecięcej służby liturgicznej powinien uczestniczyć przynajmniej raz w rekolekcjach przeznaczonych dla nich. Mogą to być rekolekcje Oazy Dzieci Bożych lub inna forma rekolekcji uznana przez duszpasterzy.
- d. Zakończeniem formacji w szkole podstawowej jest błogosławieństwo, przez które dzieci zostają włączone do grona starszych ministrantów i starszych członków scholi. Do błogosławieństwa dopuszczone są te dzieci, które spełniły stawiane im wymagania (służba w liturgii w niedzielę i w ciągu tygodnia, udział w spotkaniach formacyjnych, udział w rekolekcjach).

Rok I – Zgromadzenie liturgiczne

65. Głównym tematem pierwszego roku formacji młodszych członków służby liturgicznej jest znak zgromadzenia liturgicznego. Spotkania powinny pomóc dzieciom zrozumieć, że to Chrystus zaprasza swoich uczniów na Eucharystię. Wszyscy powinni w niej uczestniczyć w sposób świadomy, czynny i owocny, spełniając te czynności, które są dla nich przeznaczone. W tym roku młodszy ministranci i młodszy członkowie scholi poznają lepiej znaczenie aklamacji wypowiedzianych w czasie celebracji Eucharystii oraz odpowiedzi na wezwania kapłana. Poza tym są wprowadzani w funkcje, które są posługiwaniem kapłanowi i zgromadzonym wiernym.

- a. Chłopcy poznają znaczenie i sposób spełniania funkcji ministranta wody, kadzidła, dzwonków, mitry i pastorału. Oni bowiem polewają wodą ręce kapłana w czasie obrzędu przygotowania darów, podają kapłanowi wodę do pokropienia, przynoszą kadzielnicę i kadzidło, przekazując ją kapłanowi, by okadził Ewangeliarz, krzyż, ołtarz i dary ofiarne, a potem sami okadzają kapłana i lud. Oni także w pewnym stopniu kierują zachowaniem się wiernych przez dawanie im znaków dzwonkami. Ich zadaniem jest również trzymanie mitry i pastorału, gdy liturgii przewodniczy biskup.
- b. Scholistki/scholiści poznają dokładniej znaczenie aklamacji, a także śpiewów mających charakter dialogu z kapłanem. Zapoznają się oni również z symboliką wody i kadzidła, mitry i pastorału oraz rolą dzwonów w celebracjach liturgicznych i codziennym życiu wspólnoty wierzących.

66. Duchowy wymiar formacji tego roku związany jest z obecnością Chrystusa w liturgii, szczególnie w kapłanie i w zgromadzonych wiernych. Poprzez spełniane funkcje, zarówno męski jak i żeński zespół liturgiczny, mają szczególny udział w dokonującym się dialogu między Bogiem a człowiekiem.

Rok II – Procesje liturgiczne

67. Drugi rok formacji młodszych ministrantów i członków scholi związany jest z przeżywaniem procesji liturgicznych. Ich symbolika jest bogata, a dobre przeżycie wymaga zaangażowania męskiej i żeńskiej służby liturgicznej:

- a. Szczególną rolę w procesjach liturgicznych spełniają ministranci niosący krzyż i świece. Idą oni na czele pochodu i niosą znaki przypominające Chrystusa, który prowadzi Kościół do Ojca. Tematem spotkań w ciągu roku formacji jest więc symbolika procesji oraz pełnienie funkcji ministranta światła oraz ministranta krzyża.
- b. Scholistki i scholiści mają także ważną rolę do spełnienia w procesji. Ich główną funkcją jest śpiew. Poznają więc znaczenie śpiewów procesyjnych, uczą się ich lepszego rozumienia, poszerzają też dalej swój repertuar śpiewaczy. Są także wprowadzani w symbolikę światła i krzyża.

68. Duchowy wymiar drugiego roku formacji określa symbolika procesji jako wędrowania ku Bogu. Na tej drodze spotykamy różnorodne trudności, ale staramy się je pokonać. Procesja przypomina prawdę, że Bóg idzie z nami w ziemskiej wędrówce. Rozpoznajemy Jego obecność i idziemy z Nim.

Rok III – Ołtarz i ofiara

69. Trzeci rok formacji młodszych ministrantów i młodszych członków scholi poświęcony jest tajemnicy ofiary i znakom, które ją wyrażają:

- a. Ministranci poznają dokładniej symbolikę ołtarza oraz znaczenie darów chleba i wina. Jako ministranci ołtarza pomagają celebransowi przyjmować dary przyniesione w procesji, a niekiedy sami przynoszą je z kredensu na ołtarz. Przynoszą także na

ołtarz kielich i podają wodę do jego puryfikacji po Komunii świętej. W czasie udzielania Komunii świętej trzymają patenę.

- b. Scholistki/scholiści poznają treść śpiewów wykonywanych w czasie obrzędu przygotowania darów i zostają wprowadzeni w znaczenie procesji z darami. Z funkcją tą zapoznają się dokładnie ci, którzy chcą w liturgii posługiwać przez przynoszenie do ołtarza darów ludu Bożego.

70. Duchowy wymiar trzeciego roku formacji młodszych ministrantów i członków scholi związany jest z tajemnicą ofiary. Wszyscy uczą się składać siebie w ofierze, wyrażać swoją ofiarę w znakach chleba i wina, jednoczyć się pełniej z Chrystusem w Jego Najświętszej Ofierze i kształtować w całym życiu ofiarną postawę.

Błogosławieństwo

71. Na zakończenie trzyletniej formacji młodszych ministrantów i członków scholi, tym, którzy spełniają wymagane warunki, zostaje udzielone błogosławieństwo do wiernego wypełniania tych zadań w dalszych latach. Przez to błogosławieństwo zostają włączeni do grona starszych ministrantów i starszych scholistek/scholistów. Ministranci otrzymują wtedy alby jako ich strój liturgiczny. Członkowie scholi mogą również dołączyć jakiś nowy element do posiadanego już stroju lub też, jeśli jest taka tradycja w parafii, otrzymać strój starszych członków scholi. Mogą także otrzymać odpowiedni znaczek starszych ministrantów i członków scholi.

GIMNAZJALIŚCI

Starsi ministranci i starsi członkowie scholi

72. Drugi etap formacji ministrantów i członków scholi przypada na okres nauki w gimnazjum. Pomaga on młodym chłopcom i dziewczętom dalej rozwijać posiadane umiejętności oraz umacniać się w gotowości do służenia Bogu i ludziom.

- a. Rozwój postawy służby obejmuje zarówno liturgię jak i codzienne życie gimnazjalistów. Są oni wprowadzani nie tylko w nowe funkcje liturgiczne, takie jak ministrant księgi czy lektor,

lecz także w nowy zakres zadań apostoelskich, szczególnie w gronie swoich rówieśników.

- b. Wiele uwagi w formacji starszych ministrantów i członków scholi należy poświęcić rozwijaniu umiejętności skupienia i wyciszenia, pogłębieniu modlitwy, umiłowaniu słowa Bożego, ćwiczeniom dykcyjnym, a także postawie świadectwa wobec innych.
- c. Formację tego okresu jednoczy także głębsze wprowadzenie w cnoty teologiczne: wiarę, nadzieję i miłość oraz odwoływanie się do trwającego w tym czasie przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania.

73. Formacja starszych ministrantów i członków scholi trwa przez okres gimnazjum. Każdy z nich powinien podejmować, oprócz systematycznej służby w celebracjach liturgicznych zarówno w niedzielę jak i w ciągu tygodnia, następujące zadania:

- a. Udział w spotkaniach formacyjnych według programu podanego poniżej. Spotkania odbywają się w grupach prowadzonych przez animatorów liturgicznych. Na zakończenie roku udzielana jest promocja upoważniająca do dalszej służby przy ołtarzu. Powinna być ona poprzedzona dniem skupienia.
- b. Uczestnictwo, przynajmniej raz, w specjalnych rekolekcjach dla starszych ministrantów i członków scholi. Mogą oni uczestniczyć także w innych rekolekcjach, np. w Oazie Nowej Drogi.

74. Jeśli ktoś włącza się do zespołu posługujących w liturgii w okresie gimnazjum, powinien przejść krótki okres kandydatury (np. jeden miesiąc), a następnie wprowadzenie we wszystkie funkcje liturgiczne, które będzie spełniał wraz ze swoimi kolegami i koleżankami.

Rok I – Księgi liturgiczne

75. Pierwszy rok formacji w okresie gimnazjum wprowadza w bogactwo i różnorodność ksiąg liturgicznych. Każda z nich podaje konkretne uwagi odnoszące się do posługi przy ołtarzu, czytania słowa Bożego, a także do śpiewu. Zdobywanie podstawowej wiedzy o księgach liturgicznych jest więc także okazją do całościowego spojrzenia na posługiwanie w liturgii i pogłębienia go zarówno

w wymiarze rozumienia poszczególnych funkcji, ich poprawnego spełniania, jak też formacji biblijnej, modlitwowej i apostołskiej.

76. Ważnym elementem formacji w tym czasie jest także powierzenie chłopcom i dziewczętom zadań apostołskich spełnianych już przez ich starszych kolegów. Zadania te winni wypełniać pod kierunkiem lektora, akolity i kantora. Szczególnym obszarem ich apostołstwa powinna być rodzina i grupa koleżeńska, szkoła i parafia. Zaś cechą łączącą różnorakie zadania winna być trwała troska o zachowanie szacunku i życzliwości dla innych osób we wszystkich okolicznościach, także z uwzględnieniem sytuacji szczególnie trudnych np. w czasie meczów sportowych.

Rok II – Rok liturgiczny

77. Drugi rok formacji starszych ministrantów i scholistik jest pogłębionym wprowadzeniem w przeżywanie roku liturgicznego. Członkowie zespołów liturgicznych poznają dokładniej znaczenie poszczególnych okresów roku, zwyczaje jakie się z nimi wiążą, praktyki religijne pielęgnowane we wspólnotach, śpiewy właściwe dla danego okresu. W tym roku należy poświęcić więcej czasu na wyjaśnienie znaczenia wielkich celebracji i zdobycie potrzebnych umiejętności do posługiwania w dużych zespołach. Szczególnie dotyczy to uroczystości Narodzenia Pańskiego, Triduum Paschalnego, odpustu.

78. Pogłębione przeżywanie roku liturgicznego jest również okazją do dalszego wprowadzania posługujących w liturgii w różne dzieła apostołskie, dokonujące się w parafii. Wiele z nich związanych jest właśnie z przeżywaniem okresów liturgicznych, świąt i uroczystości. Są to jasełka i misteria męki Pańskiej, pomoc chorym i samotnym, modlitwy i nabożeństwa, pielęgnowanie zwyczajów chrześcijańskich w rodzinach.

Rok III – Funkcje liturgiczne

79. Trzeci rok gimnazjum jest dla młodych ludzi bardzo bogaty w przeżycia. Należy je uwzględnić w programie formacyjnym służby liturgicznej:

- a. Młodzież kończy w tym roku gimnazjum i podejmuje decyzję o wyborze nowej szkoły. Przeżywa intensywnie czas dojrzewania i szuka swego miejsca w otaczającej ją rzeczywistości.
- b. Także w tym roku trwa intensywne przygotowanie do sakramentu bierzmowania i jego przyjęcie.

80. Trwanie we wspólnocie służby liturgicznej może pomóc młodym ludziom podjąć właściwą decyzję w sprawie wyboru szkoły jak też głębiej przeżyć sakrament bierzmowania. Obydwa wydarzenia wiążą się bowiem z odkrywaniem charyzmatu, jakim Bóg człowieka obdarzył, a także przyjmowaniem powołania, jakie każdy otrzymał od Boga.

- a. Częste uczestnictwo w liturgii i przeżywana formacja pogłębia życie modlitewne młodych chłopców i dziewcząt. Pomaga im dążyć do zjednoczenia z Bogiem i wiernego pełnienia Jego woli.
- b. Poprzez posługiwanie w liturgii oraz pomoc potrzebującym młodzi ludzie stają się świadkami Chrystusa wobec braci. Mogą więc stać się współpracownikami kapłana i animatorów prowadzących przygotowanie do sakramentu bierzmowania.

81. Program formacyjny służby liturgicznej w trzeciej klasie gimnazjum, uwzględniając uwarunkowania, w których znajduje się młodzież, łączy się z dokonaniem jeszcze jednego wyboru. Dotyczy on grupy formacyjnej:

- a. Osoby pragnące czytać słowo Boże włączają się w kurs lektorski. Przygotowują się do dobrego spełniania tej ważnej funkcji. W tej grupie są również osoby pragnące służyć przez odczytywanie w czasie liturgii wezwań modlitwy powszechnej. Po przyjęciu błogosławieństwa mogą się one włączyć w grupę modlitewną i w niej posługiwać w parafii.
- b. Osoby pragnące posługiwać przy ołtarzu lub przez przynoszenie darów ofiarnych tworzą osobną grupę formacyjną. Są wprowadzani w głębsze rozumienie znaków chleba i wina, krzyża i światła, kadzidła i wody, ołtarza i kościoła. Poznają też dokładniej różne formy apostołstwa w parafii, które podejmuje akolita. Włączają się w te, które są dla nich możliwe.
- c. Osoby pragnące posługiwać przez muzykę i śpiew przeżywają również bezpośrednie przygotowanie do przyjęcia błogosławieństwa, które ich umacnia w spełnianiu powierzonych im za-

dań i rozwoju posiadanych umiejętności. Wyróżnioną grupą wśród osób śpiewających są kandydaci na psalterzystów. Włączają się oni w kurs dla nich przeznaczony. Część zajęć mogą podejmować wspólnie z kandydatami na lektorów, gdyż razem z lektorami spełniają swoje zadania w liturgii słowa.

- d. Włączenie się w grupę formacyjną jest również znakiem wyboru funkcji liturgicznej, którą młody człowiek chce w przyszłości spełniać. Zapewne wielu młodych, dzięki modlitwie i lepszemu poznaniu tej funkcji, potwierdzi dokonany wybór i pozostanie w tej grupie formacyjnej. Inni zaś będą w dalszych latach formacji rozeznawać, jakie zadania mają w liturgii spełniać.

82. Wymienione powyżej kursy odbywają się w parafii. Są prowadzone przez duszpasterzy i animatorów przy pomocy przygotowanych materiałów. Tylko niektóre elementy formacji, wymagające ćwiczeń specjalistycznych, głównie w odniesieniu do lektorów i psalterzystów, odbywają się na szczeblu diecezji lub dekanatu.

Błogosławieństwo

83. Na zakończenie formacji, przeżywanej w okresie gimnazjalnym, każdy otrzymuje błogosławieństwo, przez które zostaje włączony do jednego z posługujących we wspólnocie zespołów liturgicznych. Przez błogosławieństwo Kościół wyprasza dla niego pomoc Boga w pełnieniu funkcji, do której się przygotował oraz w dalszym rozeznawaniu powołania, które od Niego otrzymał.

84. Z przyjęciem błogosławieństwa łączą się także inne przeżycia ważne dla młodego człowieka:

- a. Zmienia się ich nazwa. Byli starszymi ministrantami lub scholistami/scholistkami, teraz stają się lektorami, akolitami, służbą darów, psalterzystami lub członkami młodzieżowej scholi (albo chóru).
- b. Każdy otrzymuje krzyż służby liturgicznej, który wskazuje na ich stopień zaangażowania w posługiwanie oraz na rodzaj funkcji, którą spełniają. Krzyż różni się od znaku służby liturgicznej, który członkowie służby liturgicznej mogli nosić wcześniej.

85. Dla osób, które wyraziły pragnienie posługiwania w liturgii dopiero po przyjęciu sakramentu bierzmowania, należy określić indywidualny tok formacji wprowadzającej. Po tym, zazwyczaj krót-

kim okresie formacyjnym, osoby te włączają się w jedną z grup posługujących w parafii. Wraz z nią służą w liturgii i przeżywają dalszą formację.

MŁODZIEŻ

Lektorzy, psalterzyści, akolici, przynoszący dary,
członkowie scholi lub chóru

86. Młodzieży proponowana jest trzyletnia formacja. Jej głównym tematem jest dalszy rozwój w postawy wyrażonej słowami: *Służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy z was otrzymał* (1 P 4,10). Służba liturgiczna powinna tworzyć środowisko wzrostu, w którym każdy talent może się właściwie rozwijać i być ubogaceniem całej wspólnoty.

87. Fundamentem tego rozwoju jest umacnianie wewnętrznej więzi z Chrystusem, który przyszedł, aby służyć. Jego zbawczą misję Kościół opisuje jako potrójne posłannictwo: prorockie, kapłańskie i królewskie. Ta właśnie potrójna postać służby i trojaki obszar zaangażowania apostołowskiego są głównym tematem formacji służby liturgicznej w tym okresie wiekowym.

88. Formacja odbywa się w małych grupach. Są to grupy o charakterze specjalistycznym, prowadzącym zarówno ogólną formację duchową, jak i pomoc w dalszym rozwoju otrzymanego przez poszczególne osoby talentu.

- a. W parafiach, w których zaangażowanie młodzieży i dorosłych w funkcje liturgiczne dopiero się rozwija mogą powstać trzy grupy formacyjne: lektorzy, akolici i schola młodzieżowa.
- b. W miarę rozwoju zespołów liturgicznych mogą powstawać, jeśli zaistnieje taka potrzeba, bardziej specjalistyczne grupy. Z grona lektorów może się wyłonić osobna grupa modlitewna odpowiedzialna za modlitwę powszechną, a także grupa komentatorów. Z grona akolitów może się wyłonić grupa posługująca przy ołtarzu i miejscu przewodniczenia, a także grupy przynoszących dary i zbierających składkę lub troszczących się o piękno i porządek w kościele. Ze scholi może się wyłonić grupa psalterzystów, zespół grający na instrumentach dopuszczonych

do wykorzystania w celebracjach liturgicznych, kilka mniejszych schól posługujących na różnych Mszach świętych.

89. Każdą z grup prowadzi odpowiednio przygotowany animator. Formacja uwzględnia elementy duchowe wspólne dla całej służby liturgicznej oraz specyfikę funkcji, którą spełniają poszczególne grupy posługujących. Poniżej omówione są tematy wspólne dla wszystkich. Elementy odmienne dla poszczególnych grup opracują odpowiedzialni za formację lektorów, akolitów i scholi.

90. W czasie trzyletniej formacji młodzież uczestniczy przynajmniej raz w rekolekcjach dla nich przeznaczonych. Mogą też uczestniczyć w rekolekcjach Oazy Nowego Życia lub innych, prowadzonych przez ruchy odnowy.

Rok I – Słowo

91. Pierwszy roku formacji w szkole średniej ma charakter głębszego wprowadzenia w słowo Boże. Jest szkołą czytania i rozważania słowa Bożego, którym żyje Kościół. W świetle słowa Bożego trzeba zobaczyć każdą posługę w liturgii i w życiu. W tym roku uczestnicy formacji przeżywają także szkołę modlitwy i są wprowadzani w dzieła ewangelizacyjne, przeżywane we wspólnocie parafialnej.

92. Tymi duchowymi i apostołskimi treściami każda grupa ubogaca swoje posługiwanie. Jej członkowie, troszcząc się o pogłębione życie duchowe, starają się coraz lepiej spełniać swoje zadania lektorów, akolitów i członków scholi.

Rok II – Sakrament

93. Drugi rok formacji koncentruje się na tajemnicy liturgii i jej miejsca w życiu chrześcijańskim. Jest to głębsze odkrycie znaczenia nauki Soboru, że „liturgia jest szczytem, do którego zmierza cała działalność Kościoła i równocześnie źródłem, w którego wypływa cała jego moc” (KL 10). Jest to również pogłębiona refleksja nad tajemnicą Eucharystii i innymi celebracjami liturgicznymi oraz dalszy etap wprowadzania młodych ludzi w apostołskie dzieła podejmowane w parafii, szczególnie w ubogacenie świętowania niedzieli i dzieła charytatywne.

94. Formacja drugiego roku powinna uwrażliwić wszystkich członków służby liturgicznej na potrzebę indywidualnego i wspólnotowego przygotowania do Mszy świętej i innych celebracji liturgicznych. Spotkanie w grupie staje się także kręgiem liturgicznym przygotowującym do niedzielnej Eucharystii.

Rok III – Wspólnota

95. Kolejny rok formacji ma za zadanie głębsze wprowadzenie w tajemnicę Kościoła i odnalezienia swego miejsca w tej wspólnotcie. Uczestnicy formacji, którzy przeżywają ją w szkole średniej, zbliżają się do egzaminu dojrzałości i wyboru dalszej drogi życia. Formacja we wspólnotcie służby liturgicznej powinna im pomóc dokonać rozeznania w świetle słowa Bożego i tajemnicy powołania człowieka oraz podjąć właściwe decyzje dotyczące dalszego etapu życia.

96. Poszczególne osoby rozeznają także, czy wybrana przez nich funkcja jest tą, którą pragną dalej spełniać, czy też doszli do wniosku, że należy ją zmienić. Przygotowują się też do przyjęcia błogosławieństwa do pełnienia funkcji, którą rozeznali jako powołanie.

Błogosławieństwo

97. Osoby, które po przebytej formacji uznały, że stale pragną służyć innym tym charyzmatem, który otrzymały od Boga, mogą przyjąć uroczyste błogosławieństwo do jej godnego spełniania. Kościół prosi w nim, aby były wierne Bogu w wypełnieniu swoich zadań.

98. Prosimy duszpasterzy, aby to błogosławieństwo wyróżniali spośród innych błogosławieństw udzielanych w parafii. Jest ono udzielane osobom dorosłym, które odkryły i przyjęły dar, którym mają służyć braciom w dalszym życiu. Jeśli, zgodnie ze wskazaniem podanymi powyżej, będzie ono udzielane w wigilię Zesłania Ducha Świętego, może jeszcze bardziej uświadomić wiernym świeckim, że są posłani przez Ducha Świętego, aby służyć ludziom. Z roku na rok będzie wtedy przybywać w parafii osób, które swoje posługiwanie będą rozumieć, jako zadanie otrzymane od Boga.

99. Po ukończeniu formacji i przyjęciu błogosławieństwa członkowie zespołów liturgicznych podejmują formację stałą. Niektórzy

z nich rozpoczynają także kurs przygotowujący do podjęcia zadań animatora liturgicznego lub ceremoniarza.

DOROŚLI

Lektorzy, psalterzyści, akolici,
przynoszący dary i zbierający składkę, członkowie scholi lub chóru

100. Zaangażowanie dorosłych w służbę liturgiczną rozwija się dwoma drogami. Pierwsza z nich to kontynuacja posługiwania, które ktoś podejmował w dzieciństwie i młodości. Druga droga to włączanie się do jednego z zespołów liturgicznych dopiero w wieku dorosłym.

Potrzeba formacji dorosłych

101. Wprowadzenie dorosłych w pełnienie funkcji liturgicznych domaga się odpowiedniej formacji. Powinna ona umacniać świadomość mężczyzn i kobiet, że przez sakramenty chrztu i bierzmowania stali się uczestnikami kapłaństwa Chrystusa i zostali powołani do służby braciom.

102. Wielu dorosłych, pragnących służyć Bogu i ludziom swoimi umiejętnościami i talentami, nie znajduje dla siebie miejsca w grodzie służby liturgicznej ani w innych obszarach życia parafialnego, gdyż w ich parafii w liturgii posługują tylko dzieci, a inne formy zaangażowania wiernych świeckich jeszcze się nie rozwinęły. Posiadane przez nich talenty są więc wykorzystywane w parafii tylko w niewielkim stopniu.

103. Zachęcamy duszpasterzy, aby ukazywali wiernym świeckim liczne możliwości służenia darem, jakim każdy z nich otrzymał. W ten sposób ubogaci się i ożywi życie parafialne, a bogactwo i różnorodność charyzmatów objawi się w celebracji liturgii i w nabożeństwach, w działalności ewangelizacyjnej i charytatywnej oraz w innych obszarach życia parafialnego. Należy do tego celu wykorzystywać różne spotkania z dorosłymi, a szczególnie spotkania z rodzicami dzieci przystępujących do pierwszej Komunii świętej lub sakramentu bierzmowania.

Program formacyjny

104. Jeżeli mężczyźni lub kobiety wyrażają gotowość służenia swoim charyzmatem również w czasie celebracji liturgii należy im najpierw zaproponować krótki okres wprowadzający w ten rodzaj służby.

105. Po okresie wprowadzającym zaleca się udzielenie im błogosławieństwa, które umocni ich na drodze formacji oraz podejmowanych zadań w wybranym przez nich zespole posługiwania. Mogą włączyć się we wspólnotę lektorów, psalterzystów, akolitów, przynoszących dary i zbierających składkę lub śpiewających w chórze.

106. Osobom tym proponowane są te same tematy, które podejmują młodzieżowe zespoły liturgiczne. Jest to trzyletni program pomagający lepiej zrozumieć potrójne posłannictwo Chrystusa i Kościoła. Częstotliwość spotkań dla dorosłych należy dostosować do ich możliwości czasowych.

Błogosławieństwo

107. Po ukończeniu formacji i wybraniu funkcji, którą ktoś odkrył jako Boży dar i zadanie, otrzymuje on błogosławieństwo do jej spełniania w dalszych latach swego życia.

USTANOWIONY LEKTOR I AKOLITA

108. Wśród posługujących w liturgii szczególne miejsce zajmują ci, którzy zostają ustanowieni na stałe do posługi lektora i akolity. Zostaje im powierzony szeroki zakres odpowiedzialności, dlatego ich przygotowaniu należy poświęcić szczególną uwagę.

109. „Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom” zobowiązuje Komisję Episkopatu ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów do przygotowania „Ratio formationis” określającego program formacyjny dla tych osób⁵⁰. Podane poniżej zasady stanowią wypełnienie tego zobowiązania. Zawierają opis formacji kandydatów na lektorów i akolitów oraz sposób jej przeprowadzania w diecezji. Zasady te zostały umieszczone w *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej*,

---

⁵⁰ Por. nr 12.

gdyż ustanowieni lektor i akolita są częścią parafialnego zespołu liturgicznego. Posługują razem z innymi, a nie oddzielnie. Powinni więc współpracować z wszystkimi posługującymi zarówno w dążeniu do zjednoczenia z Bogiem, jak i w codziennej służbie ludziom.

Kandydaci

110. W pierwszej części „Dyrektorium” ukazane zostało znaczenie posług lektora i akolity w życiu Kościoła. Należą oni, obok diakonów, do najbliższych współpracowników duszpasterzy w pełnieniu wielorakich zadań w parafii.

111. Podjęcie na stałe posługi lektora i akolity może się dokonać tylko przez odkrycie, przyjęcie i wypełnienie powołania, które Bóg daje człowiekowi. W tym duchu należy przekazywać informację o tych posługach, szukać kandydatów do ich spełniania i kierować do Boga prośbę, aby obdarzył łaską tego powołania licznych mężczyzn.

112. Kandydatów do tych posług należy szukać we wspólnocie parafialnej, a szczególnie w kilku środowiskach:

- a. Pierwsze z nich stanowią dorośli mężczyźni, którzy od lat posługują przy ołtarzu, spełniając gorliwie i z wiarą wyznaczone funkcje liturgiczne. Do tej grupy należą m.in. nadzwyczajni szafarze Komunii świętej, świeccy moderatorzy prowadzący wspólnoty formacyjne, liderzy ruchów odnowy, mężczyźni podejmujący już ważne zadania w parafii (np. zakrystianie).
- b. Drugą grupę kandydatów stanowią mężczyźni, którzy przez studia i praktykę zawodową zdobyli odpowiednie umiejętności w służbie ludziom i czynią to z wielkim poświęceniem, ale nie mają wystarczającej formacji duchowej i teologicznej.
- c. Trzecia grupa kandydatów to młodzi mężczyźni, którzy dopiero rozpoznają charyzmat, jaki otrzymali od Boga. Oni szukają jeszcze swego miejsca w Kościele i w świecie. Rozwijają swoje umiejętności przez studia, udział w grupach formacyjnych i zaangażowanie w pomoc innym ludziom.

113. Ta różnorodna grupa kandydatów, w miarę przeżywania wspólnej drogi formacyjnej, powinna stawać się coraz bardziej zespołem, który wspiera duszpasterzy w ich posłudze. Kandydaci na

lektorów włączają się przede wszystkim w dzieła ewangelizacyjne i formacyjne, a kandydaci na akolitów w działania charytatywne i różnorodne formy świadczenia pomocy potrzebującym.

Program formacyjny

114. Formacja kandydatów na stałych lektorów i akolitów rozpoczyna się od krótkiego okresu wprowadzającego przeżywanego po wakacjach. W tym czasie kandydaci biorą udział w dniu skupienia oraz podejmują pierwsze ćwiczenia indywidualne, korzystając z przygotowanych dla nich tekstów. Przeżycia te pomagają im poznać znaczenie posług lektora i akolity, ukazują program formacyjny, który będą realizować, a także umożliwiają pierwsze spotkania z innymi kandydatami i z osobami odpowiedzialnymi za formację na szczeblu diecezji, dekanatu i parafii.

115. Na szczeblu diecezji za formację odpowiedzialny jest diecezjalny duszpasterz służby liturgicznej lub inny kapłan wyznaczony przez biskupa. Podobnie jest w dekanacie. Natomiast w parafii nad formacją czuwa proboszcz lub wyznaczony przez niego prezbiter. W miarę rozwoju wspólnoty ustanowionych lektorów i akolitów współpracownikiem proboszcza w prowadzeniu kandydatów może zostać odpowiednio przygotowany jeden z ustanowionych lektorów lub akolitów. W pracy formacyjnej korzystają oni z podręczników zatwierdzonych przez Komisję Episkopatu ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

116. W programie formacyjnym wyróżnione miejsce zajmuje formacja duchowa, ukierunkowana na kształtowanie postaw zgodnych z wymaganiami Ewangelii, prowadząca do wychowania prawdziwych świadków Chrystusa, ubogacająca te cechy kandydatów, dzięki którym stają się oni ludźmi godnymi zaufania i zdolnymi do podjęcia odpowiedzialności za powierzone im odcinki życia wspólnoty wierzących. Wraz z rozwojem formacji duchowej, dokonuje się również formacja intelektualna, dzięki której kandydaci zdobywają potrzebną im wiedzę, a także formacja praktyczna, rozwijająca posiadane przez nich zdolności, aby lepiej służyć nimi braciom.

Formacja duchowa

117. Jest ona nazywana sercem całego procesu wychowawczego. Pomaga poszczególnym osobom wytrwale dążyć do osiągnięcia dojrzałego człowieczeństwa w zjednoczeniu z Bogiem. We współpracy z łaską człowiek stara się o poznanie prawdy i solidne wypełnianie swoich obowiązków, rozwija w sobie szacunek wobec każdej osoby i gotowość spieszenia jej z pomocą w potrzebie, czuwa nad swoimi emocjami i przeciwstawia się potrójnej pożądlivosti, która jest dziedzictwem grzechu pierworodnego. Właściwą perspektywą rozwoju człowieka jest jego zjednoczenie z Ojcem, dokonujące się przez Chrystusa w Duchu Świętym. Dążenie do tego celu wymaga się troski o rozwój wiary, nadziei i miłości, o pogłębienie modlitwy i uczestnictwa w Eucharystii, o umiejętność życia słowem Bożym i wiernego pełnienia woli Ojca. Konieczne jest również kształtowanie właściwej pobożności maryjnej i nabożeństwa do świętych.

118. Kandydaci na lektorów i akolitów, przyjmując powołanie, jakim ich Bóg obdarzył, powinni wytrwale dążyć do świętości, prowadzeni przez Ducha Świętego. Kościół wspiera ich na tej drodze duchowego wzrastania zapraszając do czynnego uczestnictwa w życiu wspólnoty i realizację programu formacyjnego, który został dla nich przygotowany:

- a. Raz w roku uczestniczą w zamkniętych rekolekcjach będących syntezą całorocznej pracy formacyjnej. Organizuje je diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej. Ono też organizuje dla kandydatów tematyczne dni skupienia, w których oni raz w roku uczestniczą.
- b. Przez cały rok przeżywają osobistą formację przy pomocy przygotowanych podręczników. Zamieszczone są w nich medytacje, modlitwy i ćwiczenia na wszystkie okresy roku liturgicznego. Zaleca się, aby kandydaci mieli swoich spowiedników.
- c. Raz w miesiącu uczestniczą w spotkaniu w grupie z innymi kandydatami. Spotkanie odbywa się na szczeblu parafii lub dekanatu, zależnie od liczby kandydatów. Jeżeli ktoś nie może w takim spotkaniu uczestniczyć, przeżywa indywidualną rozmowę z prowadzącym formację.

119. Formacja duchowa jest wpisana w rytm roku liturgicznego. Zbawcze wydarzenia, przeżywane przez Kościół w poszczególnych okresach liturgicznych, a szczególnie w kolejne niedziele roku, są przestrzenią duchowego wzrastania. Pomoce formacyjne pomagają przeżywać te wydarzenia, a także uczyć się w nich głębszej modlitwy, wrażliwości na słowo Boże, przeżywania Eucharystii i realizacji otrzymanego powołania.

Formacja intelektualna

120. Jest ona prowadzona równocześnie z formacją duchową. W każdym roku formacji kandydaci uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach prowadzonych na szczeblu diecezji. W ciągu roku przewidziane są następujące zajęcia:

- a. Trzy sesje naukowe organizowane wspólnie dla kandydatów na lektorów i akolitów. W każdej z nich przewidziane są cztery wykłady (Biblia, liturgika, teologia dogmatyczna i inne dziedziny teologii) oraz udział w Eucharystii. Szczegółowy program wykładów przedstawia się następująco.
- b. Rok pierwszy: Biblia (1 – Natchnienie biblijne; 2 – Kanon Ksiąg Świętych; 3 – Interpretacja tekstów biblijnych); Liturgika (1 – Co to jest liturgia? 2 – Liturgia dziełem Trójcy Świętej; 3 – Znaki liturgiczne); Teologia dogmatyczna (1 – Pojęcie objawienia; 2 – Bóg jeden w Trzech Osobach; 3 – Bóg Stwórca); Teologia moralna (1 – Sumienie; 2 – Grzech; 3 – Nawrócenie).
- c. Rok drugi: Biblia (1 – Teologia ST; 2 – Teologia NT; 3 – Szczególne miejsce Ewangelii); Liturgia (1 – Obrzędy wstępne Mszy świętej i liturgia słowa; 2 – Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna; 3 – Obrzędy Komunii świętej i rozesłanie); Teologia dogmatyczna (1 – Chrystologia; 2 – Pneumatologia; 3 – Eklezjologia); Teologia duchowości (1 – Pojęcie i rodzaje duchowości; 2 – Modlitwa; 3 – Etapy rozwoju życia duchowego).
- d. Rok trzeci: Biblia (1 – Pismo Święte w życiu Kościoła; 2 – Lectio divina i kręgi biblijne; 3 – Życie w świetle słowa Bożego); Liturgika (1 – Liturgia godzin; 2 – Rok liturgiczny; 3 – Sakramenty święte); Teologia dogmatyczna (1 – Mariologia; 2 – Eschatologia; 3 – Życie prawdami wiary na co dzień); Teologia praktyczna (1 – Urzeczywistnianie się Kościoła w świecie; 2 – Znaczenie małej grupy i umiejętność jej prowadzenia; 3 – Rola

ruchów i stowarzyszeń w życiu Kościoła).

- e. Oprócz zajęć wspólnych, przewidziane są zajęcia specjalistyczne ukierunkowane na przyszłą posługę lektorów i akolitów. Wśród grona kandydatów wylaniają się małe grupy lub nawet pojedyncze osoby, które uczęszczają na bardziej specjalistyczne kursy, organizowane przez instytucje kościelne lub świeckie (jeśli kandydat na akolitę chce się poświęcić alkoholikom, to musi posiadać także odpowiednią wiedzę z tej dziedziny, a jeśli kandydat na lektora chce prowadzić grupę kandydatów do bierzmowania, to musi dokładniej poznać program i zdobyć umiejętność prowadzenia grupy).

Formacja praktyczna

121. Lektor i akolita należą, obok diakonów, do najbliższych współpracowników duszpasterzy w wypełnianiu ich misji. Od samego początku formacji uczestniczą więc w różnych parafialnych dziełach, poznając sposób ich funkcjonowania oraz rozeznając swoje miejsce i charyzmat, którym chcą służyć wspólnocie.

122. W ramach formacji praktycznej kandydaci biorą udział w specjalistycznych kursach, o których była mowa powyżej. Jednak główna część praktycznej formacji odbywa się w parafii. Tam przyszli lektorzy i akolici poznają zadania, które mają podjąć:

- a. Istotnym elementem praktycznej formacji kandydatów na lektorów i akolitów jest ich służba w czasie sprawowania liturgii. Kandydaci na lektorów posługują przy stole słowa, natomiast kandydaci na akolitów posługują przy celebransie oraz przy ołtarzu. Czynią to wraz z innymi członkami zespołu liturgicznego. W ramach ćwiczeń praktycznych zdobywają umiejętność pełnienia swoich zadań nie tylko w czasie Mszy świętej, lecz także w Triduum Paschalnym, w liturgii pogrzebu, w liturgii godzin, a także w udzielaniu błogosławieństw i sprawowaniu nabożeństw.
- b. Praktyczna formacja obejmuje również zadania lektora i akolity spełniane poza liturgią. Jeśli kandydat na lektora lub akolitę od samego początku wie, jaką funkcję w parafii chce spełniać lub też już ją spełnia, podejmuje wysiłek doskonalenia swoich umiejętności w tej dziedzinie. Jeśli natomiast kandydat nie jest zaangażowany w żadne dzieło parafialne, ale jest gotów podjąć

różne zadania (są one opisane w pierwszej części Dyrektorium), to zapoznaje się z nimi i wybiera te, które są mu najbliższe lub które są najpilniejsze do wykonania.

- c. Rozeznanie potrzeb parafii i osobistego charyzmatu danego kandydata, staje się podstawą wyboru posługi lektora lub akolity, a potem, w ramach jednej z tych posług, zaangażowania się w konkretne dzieło w parafii lub w wymiarze ponadparafialnym. Takie zaangażowanie nie oznacza, że ustanowiony lektor lub akolita nie mogą się angażować w inne funkcje liturgiczne lub inne dzieła parafialne. Jeśli ktoś ma możliwości, może spełniać różne czynności, szczególnie wtedy, gdy nie ma innych posługujących. Nie powinien jednak włączać się w wiele dzieł, aby nie zaniedbywać zadań, do których został ustanowiony.

Wspólnota formacyjna

123. Dla prowadzenia formacji kandydatów na lektorów i akolitów potrzebny jest nie tylko dobry program, lecz także odpowiednie środowisko wzrostu. W ciągu wieków ukształtowały się dwa środowiska, służące formacji powołanych. Pierwszym z nich jest seminarium duchowne, a drugim nowicjat w zgromadzeniach lub formacja wstępna w instytutach świeckich. Każde z tych środowisk, w sposób sobie właściwy, pomaga ludziom dojrzewać w powołaniu, przyjąć ofiarowany przez Boga dar i wiernie wypełniać powierzoną misję przez całe życie.

124. Myślenie to przenosi się teraz na parafię. Coraz więcej w niej osób, które z przekonaniem przyjmują nauczanie Kościoła na temat ich współodpowiedzialności za losy Ewangelii w świecie. Podejmują wiele zadań, które potwierdzają ich dojrzałość w wierze i zdolność dawania świadectwa Chrystusowi. Zaproszenie świeckich mężczyzn do podjęcia stałych posług lektora i akolity jest wielkim krokiem naprzód w tym kierunku. Domaga się też stworzenia odpowiedniego dla nich środowiska formacji. Na szczęblu diecezji biskup zakłada seminarium, w którym przygotowują się alumni do przyjęcia sakramentu święceń. Po ich otrzymaniu biskup posyła neoprezbiterów do wspólnot parafialnych lub powierza im inne obowiązki duszpasterskie. Na poziomie parafii proboszcz stwarza środowisko formacyjne, w którym wzrastają wierni świeccy i przygotowują się do podjęcia właściwych dla nich zadań. Po odpowied-

nim przygotowaniu i błogosławieństwie lub ustanowieniu, zostają oni posłani do ich wypełnienia.

125. Poprzez wieki chrześcijaństwa istniały przy parafiach szkoły, w których kształciły się elity wiernych świeckich. Dziś wykształcone na uczelniach elity są w dużym stopniu zagubione duchowo w gonieniu za zdobyciem środków do życia i karierą. Potrzebują środowiska stałej formacji do świętości i przeżywania swego życia w kategoriach powołania. Takim środowiskiem może stać się dla nich parafialna szkoła formacyjna.

- a. W parafiach istnieją różne wspólnoty formacyjne. W nich wierni świeccy, dzieci, młodzież i dorośli dążą do dojrzałej wiary, wyrażającej się głębią zjednoczenia z Chrystusem i gorliwością w służbie braciom.
- b. Szczególną grupą, która przeżywa formację i podejmuje służbę we wspólnocie wierzących są świeccy pomocnicy w udzielaniu Komunii świętej. Niektórzy z nich należą do ruchów religijnych lub stowarzyszeń, inni nie są związani z żadną małą wspólnotą. Łączy ich podejmowana służba wobec chorych, którym zanoszą Komunię świętą. W razie potrzeby pomagają też udzielać Komunii świętej podczas Eucharystii sprawowanej w kościele.
- c. Pojawienie się w parafii ustanowionych lektorów i akolitów będzie dalszym etapem kształtowania tego typu parafialnego środowiska formacji i służby. Część tych osób, jako swoje główne zadanie, poza posługą w celebracji liturgicznej, podejmie formację małych grup prowadząc kręgi biblijne lub spotkania modlitewne czy też organizując grupy niosące pomoc potrzebującym.
- d. Tą drogą może się rozwijać parafialna szkoła formacyjna, pomagająca wiernym świeckim odkrywać i realizować powołanie do świętości, która jest właściwą miarą życia chrześcijańskiego. Formacja w tej szkole będzie ukierunkowana na Eucharystię nie tylko w sensie duchowym, lecz także przez to, że głównymi współpracownikami duszpasterzy w prowadzeniu tej szkoły, będą ustanowieni lektorzy i akolici, a obok nich również pobłogosławieni kantorzy, psalterzyści i inni posługujący przez muzykę i śpiew. Dzięki nim niedzielna Eucharystia może być lepiej przygotowana i głębiej przeżywana, a owoce uczestnictwa w niej mogą się pełniej objawić w codziennym życiu wspólnoty.

126. Centrum formacji wiernych świeckich jest parafia. Ludzie, którzy mają swoje rodziny i pracę zawodową nie mogą często wyjeżdżać na kursy lub inne szkolenia. Wyjazdy te muszą być ograniczone do koniecznego minimum i dotyczyć tylko spraw specjali-

stycznych, których parafia nie jest w stanie podjąć. Wszystkie pozostałe elementy formacji powinny się odbywać w parafii.

Sytuacje szczególne

127. Niektórzy spośród kandydatów na stałych lektorów lub akolitów zapewne ukończyli studia teologiczne, uczestniczyli w formacjach ruchów odnowy albo przeżywali przygotowanie do funkcji nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej. Należy docenić podjęty przez nich trud i osiągnięte wyniki:

- a. Jeśli kandydaci posiadają odpowiednią wiedzę teologiczną, potwierdzoną odbytymi studiami, nie muszą uczestniczyć we wszystkich wykładach z teologii. Powinni jednak uczestniczyć w kursach specjalistycznych, dzięki którym będą mogli lepiej służyć ludziom w ich potrzebach.
- b. W odniesieniu do formacji duchowej należy zachęcić kandydatów do podjęcia jej w pełnym wymiarze. Chodzi bowiem nie tylko o ich osobisty wzrost duchowy, lecz także o tworzenie wspólnoty formacyjnej, modlitewnej i apostołskiej. Osoby, które na tej drodze mają większe doświadczenie są potrzebne w tej wspólnotcie wzrostu także w roli animatorów grup i pomocników duszpasterzy. W uzasadnionych przypadkach można tę formację skrócić i dopuścić wcześniej kandydata do przyjęcia posługi. Czas formacji nie powinien być jednak krótszy niż jeden rok.
- c. Decyzje o zaliczeniu studiów odbytych przez kandydatów na lektora lub akolitę, a także decyzję o ewentualnym skróceniu formacji duchowej, podejmuje diecezjalny duszpasterz, odpowiedzialny za formację, po konsultacji z proboszczem.

Ustanowienie do posługi i formacja stała

128. Po zakończeniu formacji i dopuszczeniu kandydatów do posług lektoratu i akolitu sprawowany jest obrzęd ustanowienia według pontyfikału rzymskiego. Obrzęd ten sprawuje biskup. Po przyjęciu posług nowi lektorzy i akolici podejmują w parafii swoje zadania.

129. Ponieważ posługa ta nie łączy się z prawem do wynagrodzenia, lecz jest formą służby w Kościele, dlatego na jednego lektora czy akolitę nie może przypadać zbyt dużo zadań. Liczne obszary zaangażowania, wymienione w pierwszej części „Dyrektorium”

mogą być zagospodarowywane stopniowo, w miarę pojawiania się nowych lektorów i akolitów.

130. Lektor i akolita, po ustanowieniu do posługi, podejmują formację stałą. Dokonuje się ona przez czynne uczestnictwo w życiu wspólnoty wierzących, a także przez dodatkowe spotkania pomagające coraz lepiej spełniać powierzone im zadania.

- a. W parafii formacja stała może być prowadzona według „Zeszytów Formacji Liturgicznej” przygotowywanych pod patronatem Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Są to zeszyty tematyczne i zawierają pomoce do pogłębienia różnych aspektów liturgii i codziennego życia wspólnoty.
- b. Ustanowieni lektorzy i akolici uczestniczą również w dorocznych rekolekcjach organizowanych dla nich przez diecezjalne duszpasterstwo oraz biorą udział w pielgrzymkach i innych spotkaniach formacyjnych, które są dla nich przeznaczone.

INNE FUNKCJE LITURGICZNE

131. Wśród innych funkcji liturgicznych należy wymienić nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej, animatorów i ceremoniarzy, dyrygentów chórów i kantorów, a także zakrystianów.

Nadzwyczajni szafarze Komunii świętej

132. W wielu polskich parafiach posługują także nadzwyczajni szafarze Komunii świętej. Ich zadaniem jest zanoszenie Komunii świętej chorym, a w szczególnych przypadkach pomagają także w udzielaniu Komunii świętej w kościele. Zasady przygotowania do tej funkcji i sposób jej spełniania określają dokumenty Episkopatu Polski⁵¹.

133. Nadzwyczajni szafarze mogą rozpocząć przygotowanie do posługi akolity lub też pozostać w swojej dotychczasowej funkcji.

---

⁵¹ Por. *Instrukcja w sprawie formacji i sposobu wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej*, 22 czerwca 1991, w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993*, Lublin 1994, s. 75-83; *Wskazania Konferencji Episkopatu Polski odnośnie nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej*, 9 marca 2006, „Anamnesis” 46(2006), s. 17-18; *Modyfikacja instrukcji w sprawie formacji i sposobu wykonywania posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej z dnia 22 VI 1991 r.*, 18 października 2006, „Anamnesis” 48(2007), s. 10-14.

Animatorzy liturgiczni

134. W formacji służby liturgicznej w parafii szczególną rolę odgrywają animatorzy. Prowadzą oni grupy dzieci i młodzieży, a także dorosłych. Dlatego powinni się dobrze przygotować do tych zadań.

135. Przygotowanie animatora dokonuje się przez kurs organizowany przez diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej. Formacja trwa jeden rok i powinna uwzględniać zróżnicowanie zadań, jakie będą podejmować poszczególni animatorzy.

- a. Ci, którzy przygotowują się do prowadzenia grup dziecięcych i młodzieży gimnazjalnej mają więcej ćwiczeń poświęconych tym tematom. Ci, którzy będą prowadzić grupy lektorów, akolitów i schole, uczestniczą w spotkaniach wprowadzających w tę problematykę.
- b. Animatorzy są także pomocnikami duszpasterzy w prowadzeniu rekolekcji dla członków służby liturgicznej. Przygotowanie powinno być także wprowadzeniem w program rekolekcji.
- c. Animator powinien nabyć odpowiednie umiejętności do prowadzenia innych. W szkole animatora liturgicznego potrzebne są więc także zajęcia z psychologii i pedagogiki.

136. Zaleca się, aby animatorzy, po ukończeniu kursu i wykazaniu się odpowiednimi umiejętnościami, byli pobłogosławieni przez biskupa do spełniania swoich zadań. Podejmują oni trudne i odpowiedzialne obowiązki. Przez systematyczne spotkania z podopiecznymi pomagają im coraz bardziej zbliżyć się do Boga i coraz lepiej służyć ludziom. Tym zaś, którzy przeżywają formację stałą, pomagają wytrwać w powołaniu i dążeniu do świętości.

137. Jeżeli istnieje taka potrzeba, można przygotować także pomocników animatorów i powierzyć im prowadzenie grup młodszych ministrantów i członków scholi.

Ceremoniarze

138. Formacja ceremoniarzy ma charakter specjalistyczny, podobnie jak formacja animatorów liturgicznych. Dla obydwu grup można organizować wspólny kurs, uwzględniając w jego programie osobne zajęcia dla kandydatów na ceremoniarzy i animatorów. W kursie mogą uczestniczyć także przedstawicielki żeńskiej służby li-

turgicznej, które mogą kierować zespołami posługującymi poza prezbiterium.

139. Kandydaci na ceremoniarzy są wprowadzani w głębsze rozumienie liturgii oraz lepsze poznanie wszystkich przepisów dotyczących różnych celebracji liturgicznych. W ramach ćwiczeń praktycznych kandydaci doskonalą swoje umiejętności kierowania zespołami ludzi posługujących w celebacjach niedzielnych i świątecznych, a także w czasie świętego Triduum Paschalnego, odpustu parafialnego i innych uroczystości. Uczą się także przygotowywać zespoły liturgiczne na wielkie celebracje przeżywane w diecezji.

140. Po ukończeniu kursu i odpowiedniej weryfikacji ceremoniarze otrzymują błogosławieństwo do spełniania swojej funkcji. Zaleca się, aby obrzędowi przewodniczył biskup. Wyprasza on dla tych, którzy podejmują odpowiedzialne zadania w celebacjach liturgicznych, potrzebne łaski.

141. Diecezja powinna ustalić stały termin udzielania błogosławieństwa dla animatorów liturgicznych i ceremoniarzy.

142. Jeżeli istnieje taka potrzeba, można przygotować także pomocników ceremoniarzy i powierzyć im opiekę nad młodszymi ministrantami i członkami scholi.

Organiści, kantorzy i dyrygenci chóru

143. Formacja organistów dokonuje się według ustalonych w diecezji programów, zatwierdzonych przez biskupa diecezjalnego. Formacja dyrygentów chórow i kantorów powinna nosić podobne cechy jak formacja kandydatów na stałych lektorów i akolitów, czyli łączyć formację duchową z lepszym rozumieniem liturgii i doskonaleniem umiejętności służenia tym charyzmatem, który każdy otrzymał.

144. Kościół nie przewiduje dziś ustanawiania na stałe mężczyzn i kobiet do posługi kantora, dyrygenta chóru czy organisty. Ze względu jednak na rangę funkcji, jaką te osoby spełniają w liturgii i całym życiu wspólnoty, a także dla wyraźniejszego podkreślenia, że nie jest to tylko „zatrudnienie” w parafii lub „występ” w liturgii, lecz funkcja liturgiczna będąca służbą świętemu misterium, należy dążyć do tego, aby osoby, spełniające warunki do pełnienia tych za-

dań w liturgii, otrzymywały uroczyste błogosławieństwo udzielone przez biskupa. Nie będzie to ustanowienie do posługi, ale uroczyste błogosławieństwo do dobrego spełniania funkcji.

145. Główną racją udzielanego błogosławieństwa jest wyproszenie u Boga potrzebnych łask i równocześnie potwierdzenie przez Kościół, że dana osoba dobrze rozeznała swoje powołanie i zostaje „posłana” do wspólnoty, by zgodnie ze swoim charyzmatem służyć Bogu i ludziom. Dopuszczenie do takiego błogosławieństwa wymaga odpowiednich kwalifikacji muzycznych, a samo błogosławieństwo jest przypieczętowaniem długiej niekiedy drogi człowieka do tego, aby godnie służyć swoim talentem Bogu ludziom.

Zakrystian

146. Dokumenty Kościoła wymieniają wśród funkcji liturgicznych także zakrystiana, który „starannie przygotowuje księgi liturgiczne, szaty i wszystkie inne przedmioty konieczne w celebracji Mszy świętej”⁵². Również do niego odnosi się wymaganie sformułowane w soborowej konstytucji: „Należy starannie wychować te osoby w duchu liturgii oraz przygotować je do odpowiedniego i zgodnego z przepisami wykonywania przysługujących im czynności”⁵³. Funkcję zakrystiana może pełnić jeden z akolitów.

POMOCE FORMACYJNE

147. Do realizacji przedstawionego programu formacyjnego służby liturgicznej potrzeba pomocy formacyjnych. Wiele takich pomocy już istnieje i można z nich korzystać. Następne opracowania będą powstawać w miarę wprowadzania w życie całościowego programu formacji służby liturgicznej.

Część trzecia

---

⁵² OWMR nr 105, por. CE nr 37-38.

⁵³ KL nr 29.

STRUKTURA DUSZPASTERSTWA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

148. Odpowiedzialnymi za formację służby liturgicznej są: biskup, proboszcz, animatorzy i rodzice. Ważne zadanie w tej formacji spełnia także duszpasterstwo służby liturgicznej działające na szczeblu krajowym, diecezjalnym, dekanalnym lub rejonowym (kilka sąsiadujących ze sobą dekanatów) i parafialnym.

ODPOWIEDZIALNI ZA FORMACJĘ SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Biskup

149. Biskupa należy uważać za arcykapłana jego owczarni. Od niego bowiem zależy w pewnym stopniu życie chrześcijańskie jego wiernych⁵⁴. Dlatego celebacje, którym przewodniczy sam biskup powinny być wzorem dla wszystkich pozostałych⁵⁵. Powinien zatem szczególną troską objąć służbę liturgiczną, której zadaniem jest wspomaganie wszystkich uczestników celebracji, aby uczestniczyli w niej w pełni, świadomie i czynnie⁵⁶.

150. Biskup kieruje każdym prawowitym sprawowaniem Eucharystii, dzięki której Kościół nieustannie żyje i wzrasta. Troskliwie zachęca i poucza swój lud, aby wierni z uszanowaniem brali udział w liturgii, a zwłaszcza w ofierze Mszy świętej⁵⁷.

151. Święte celebacje, którym przewodniczy biskup, ujawniają misterium Kościoła, któremu Chrystus towarzyszy swoją obecnością; nie są przeto zwykłą okazalnością obrzędów. Trzeba ponadto, aby celebacja te były przykładem dla całej diecezji i odznaczały się czynnym uczestnictwem ludu. Dlatego wspólnota zgromadzona

---

⁵⁴ KL nr 41.

⁵⁵ Kongregacja ds. Biskupów, Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum successores*, nr 145.

⁵⁶ Por. KL nr 14.

⁵⁷ CE nr 7.

winna w nich brać udział przez śpiew, dialog, pełne czci milczenie, skupienie wewnętrzne i przyjmowanie sakramentalnej Komunii⁵⁸.

Proboszcz

152. Na terenie parafii odpowiedzialnym za sprawowanie liturgii jest proboszcz. Pełni on swoją posługę w jedności z biskupem. Powinien dążyć do pogłębienia życia liturgicznego wiernych, gdyż z liturgii czerpią oni siły do życia chrześcijańskiego i w liturgii znajdują szczyt swego posługiwania. Ważną częścią troski duszpasterskiej proboszcza o sprawowanie liturgii jest zapewnienie odpowiedniej formacji dla posługujących w liturgii. Proboszcz czyni to przy współpracy z dekanalnym lub rejonowym duszpasterzem służby liturgicznej, który reprezentuje diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej.

153. Proboszcz powinien sam osobiście lub przez wyznaczonego prezbitera czuwać nad rozwojem zespołów posługujących w liturgii, zarówno grup dziecięcych i młodzieżowych, jak też wspólnot gromadzących dorosłych mężczyzn i kobiety. Przedstawiciel służby liturgicznej powinien wchodzić z urzędu do parafialnej rady duszpasterskiej.

154. Proboszcz udziela błogosławieństwa lub promocji dzieciom, młodzieży i dorosłym na poszczególnych etapach ich dojrzewania w posłudze. Wyjątek stanowi błogosławieństwo osób, którym zleca się prowadzenie grup, a więc animatorów liturgicznych i ceremoniarzy. Zaleca się, aby tego błogosławieństwa udzielał biskup. On również ustanawia do posług lektora i akolity. Obrzędy błogosławieństw powinny wpisać się w rytm życia parafialnego, jako wydarzenia ważne dla całej wspólnoty.

Animator

155. Ponieważ formacja posługujących w liturgii dokonuje się w małych grupach, dlatego kluczową rolę w jej prowadzeniu zajmuje animator. Należy więc poświęcić wiele uwagi jego dobremu przygotowaniu do prowadzenia innych ludzi drogami modlitwy, wiary i

---

⁵⁸ Tamże, nr 12.

posługi. Ważna jest również jego formacja stała, bez której nie będzie mógł dobrze wypełniać swojej misji.

156. Animatorzy grup dziecięcych, młodzieżowych i osób dorosłych, spełniają swoje zadania pod kierunkiem duszpasterza lub ustanowionego lektora albo akolity. Nad całością formacji i posługi tych osób czuwa ksiądz proboszcz.

Rodzice

157. Za formację służby liturgicznej odpowiedzialnymi są również rodzice i wszyscy dorośli członkowie wspólnoty parafialnej. Ponieważ dzięki nim dzieci i młodzież mogą odkrywać piękno celebracji jak i wartość pozostawania we wspólnocie kościelnej.

- a. Rodzice są pierwszymi nauczycielami i wychowawcami w wierze. Od ich postawy zależy w dużej mierze, jak młody, dorastający człowiek będzie pojmował swoją wiarę i konieczność zaangażowania się w życie wspólnoty eklesjalnej, do której przynależy na mocy chrztu. Również poprzez sprawowane w domu rodzinnym sakramentalia (modlitwa przed i po posiłku, robienie znaku krzyża na chlebie, błogosławienie dzieci przez rodziców przy ważnych wydarzeniach w ich życiu) dzieci i młodzież mogą na co dzień doświadczać rzeczywistości znaków świętych, które w sposób szczególny obecne są w sprawowanej liturgii.
- b. Aby rodzice mogli dobrze te zadania wypełniać, konieczna jest również dla nich odpowiednia formacja. Jej formą mogą być katechezy liturgiczne.

DUSZPASTERSTWO SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Krajowe

158. Na płaszczyźnie ogólnokrajowej za duszpasterstwo służby liturgicznej jest odpowiedzialna Podkomisja ds. Służby Liturgicznej, działająca w ramach Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Do jej zadań należy troska o ujednoczenie posług przy ołtarzu we wszystkich diecezjach i zakonach na terenie Polski, poprzez:

- a. przygotowanie lub wskazywanie zgodnie z wytycznymi dokumentów Kościoła Powszechnego i lokalnego, odpowiedniego

- programu i metody formacji młodego pokolenia podejmującego służbę liturgiczną;
- b. koordynowanie działań podejmowanych w poszczególnych diecezjach, zakonach i innych ośrodkach duszpasterskich;
  - c. organizowanie spotkań formacyjnych dla odpowiedzialnych za służbę liturgiczną w naszym kraju;
  - d. wydawanie ogólnopolskiej edycji czasopisma dla służby liturgicznej;
  - e. organizowanie ogólnopolskiej pielgrzymki służby liturgicznej, której celem jest wzajemna integracja służby liturgicznej na terenie naszej ojczyzny oraz pogłębienie formacji duchowej;
  - f. inne działania podejmowane w celu doskonalenia służby liturgicznej na wszystkich jej szczeblach (dzieci, młodzież, dorośli);

159. Podkomisja włącza się w prace Krajowego Ośrodka Duszpasterstwa Liturgicznego, podejmując w nim sprawy formacji służby liturgicznej. Jej zadaniem byłaby koordynacja, na szczeblu krajowym, wszelkich działań w zakresie ulepszenia posługi przy ołtarzu. Współpracuje ona z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Ministrantów „Coetus Internationalis Ministrantium” (CIM).

Diecezjalne

160. Formacją służby liturgicznej na szczeblu diecezji zajmuje się diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej. Prowadzi ono diecezjalne Centrum Formacji Liturgicznej, które we współpracy z Krajowym Ośrodkiem Duszpasterstwa Liturgicznego, a także z diecezjalną Komisją ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego, realizuje zadanie formacji różnych grup służby liturgicznej.

161. Do zadań takiego Diecezjalnego Centrum Formacji Liturgicznej należy:

- a. organizowanie kursów formacyjnych w tych dziedzinach, które mają charakter specjalistyczny i nie mogą się odbyć na parafii, w szczególności dotyczy to formacji animatorów, ceremoniarzy, nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej, ustanowionych lektorów i akolitów, a także psalterzystów i zakrystianów.

- b. organizowanie okresowych spotkań formacyjno – liturgicznych, w ramach których następowałyby wymania doświadczeń jak i sposobów praktycznej realizacji posługi przy ołtarzy w różnych parafiach diecezji;
- c. wydawanie różnego rodzaju pomocy formacyjnych;
- d. stworzenie edycji diecezjalnej czasopisma służby liturgicznej, które mogłoby być wydawane jako dodatek do ogólnopolskiej edycji miesięcznika służby liturgicznej;
- e. organizowanie wydarzeń i spotkań służby liturgicznej o charakterze kulturalnym, sportowym i pielgrzymkowym.

Dekanalne lub rejonowe

162. W diecezjach można powołać do istnienia inne ośrodki koordynujące pracę formacyjną, których terenem działania byłby dekanaty lub rejony. Podejmują one te elementy formacji służby liturgicznej, które trudno zorganizować na terenie parafii. Dekanalny lub rejonowy duszpasterz służby liturgicznej ściśle współpracuje z diecezjalnym i parafialnym duszpasterstwem służby liturgicznej.

163. Do zadań dekanalnego (lub rejonowego) duszpasterza służby liturgicznej należy:

- a. Uczestnictwo w spotkaniach formacyjnych organizowanych przez duszpasterstwo diecezjalne.
- b. Prowadzenie kursów i innych spotkań gromadzących uczestników z dekanatu lub rejonu (dni skupienia, zawody sportowe...).
- c. Prowadzenie archiwum dekanalnego lub rejonowego duszpasterstwa służby liturgicznej.

Parafialne

164. Główny ciężar formacji służby liturgicznej spoczywa na parafii. W tej wspólnotcie odbywa się większość spotkań formacyjnych. Tu wszyscy dojrzewają do właściwego rozumienia i spełniania powierzonych im zadań.

165. Należy dążyć do tego, aby we wspólnotach parafialnych powstawało coraz więcej grup dziecięcych, młodzieżowych, a także złożonych z ludzi dorosłych (mężczyzn i kobiet), które podejmują

częstkę odpowiedzialności za kształt liturgii, jej piękno i sprawowanie zgodne z dokumentami Kościoła.

166. Wytrwałe dążenie do tego, aby w liturgii „każdy spełniał wszystko to i tylko to, co do niego należy” sprawia, że coraz więcej osób odkrywa zadania, do których ich Bóg powołuje. Służą wtedy Bogu i ludziom swoimi charyzmatami, talentami i zdolnościami, objawiając tajemnicę Chrystusa, który w nich i przez nich działa, a także tajemnicę Kościoła, który jest wspólnotą bogatą w charyzmaty.

167. W miarę rozwoju tego dzieła i powstawania coraz to nowych grup posługi, może się ukształtować w parafii liczna i zróżnicowana wspólnota osób. Zasługuje ona wtedy na nazwę parafialnej szkoły formacyjnej lub seminarium diakonii parafialnej. Będą się w nim formować ministranci i schole, będą się przygotowywać do dobrego spełniania swoich zadań kandydaci na lektorów, akolitów, członków schół i chórów, znajdą w nim właściwe środowisko formacji ludzie młodzi stojący przed wyborem drogi życiowej, a także dorośli, którzy coraz bardziej wytrwale chcą dążyć do świętości. Będzie to także dobre środowisko, w którym będą dojrzewać powołania do kapłaństwa, małżeństwa i życia konsekrowanego.

168. Zadaniem takiego ośrodka byłoby również podniesienie rangi i poziomu formacji służby liturgicznej odbywającej się w parafii. Jest to bowiem formacja najbliższych współpracowników kapłana w przygotowaniu i przeżywaniu celebracji liturgicznej, a także w podejmowaniu różnorodnych dzieł duszpasterskich we wspólnocie.

SPIS TREŚCI

<u>WPROWADZENIE .....</u>	<u>1</u>
<u>POŚLUGIWANIE W LITURGII.....</u>	<u>3</u>
<u>DOJRZEWAĆ W POSTAWIE SŁUŻBY.....</u>	<u>4</u>
<u> <i>Służba dziełu zbawienia.....</i></u>	<u>5</u>
<u> <i>Służba w liturgii i w codziennym życiu.....</i></u>	<u>6</u>
<u>SŁUŻYĆ TYM DAREM, KTÓRY KAŻDY OTRZYMAŁ.....</u>	<u>9</u>
<u> <i>Akolita.....</i></u>	<u>11</u>
<u> <i>Lektor.....</i></u>	<u>15</u>
<u> <i>Kantor.....</i></u>	<u>17</u>

<u>WPROWADZENIE W ŻYCIE PARAFII</u>	
<u>POSŁUG LEKTORA I AKOLITY.....</u>	<u>19</u>
<u>FORMACJA POSŁUGUJĄCYCH W LITURGII.....</u>	<u>20</u>
<u>OGÓLNE ZASADY.....</u>	<u>21</u>
<u>KANDYDACI I KANDYDATKI.....</u>	<u>23</u>
<u>DZIECI.....</u>	<u>24</u>
<i>Rok I – Zgromadzenie liturgiczne.....</i>	<i>25</i>
<i>Rok II – Procesje liturgiczne.....</i>	<i>26</i>
<i>Rok III – Ołtarz i ofiara.....</i>	<i>26</i>
<i>Błogosławieństwo.....</i>	<i>27</i>
<u>GIMNAZJALIŚCI.....</u>	<u>27</u>
<i>Rok I – Księgi liturgiczne.....</i>	<i>28</i>
<i>Rok II – Rok liturgiczny.....</i>	<i>29</i>
<i>Rok III – Funkcje liturgiczne.....</i>	<i>29</i>
<i>Błogosławieństwo.....</i>	<i>31</i>
<u>MŁODZIEŻ.....</u>	<u>32</u>
<i>Rok I – Słowo.....</i>	<i>33</i>
<i>Rok II – Sakrament.....</i>	<i>33</i>
<i>Rok III – Wspólnota.....</i>	<i>34</i>
<i>Błogosławieństwo.....</i>	<i>34</i>
<u>DOROŚLI.....</u>	<u>35</u>
<i>Potrzeba formacji dorosłych.....</i>	<i>35</i>
<i>Program formacyjny.....</i>	<i>36</i>
<i>Błogosławieństwo.....</i>	<i>36</i>
<u>USTANOWIONY LEKTOR I AKOLITA.....</u>	<u>36</u>
<i>Kandydaci.....</i>	<i>37</i>
<i>Program formacyjny.....</i>	<i>38</i>
<i>Wspólnota formacyjna.....</i>	<i>42</i>
<i>Sytuacje szczególne.....</i>	<i>44</i>
<i>Ustanowienie do posługi i formacja stała.....</i>	<i>44</i>
<u>INNE FUNKCJE LITURGICZNE.....</u>	<u>45</u>
<i>Nadzwyczajni szafarze Komunii świętej.....</i>	<i>45</i>
<i>Animatorzy liturgiczni.....</i>	<i>46</i>
<i>Ceremoniarze.....</i>	<i>46</i>
<i>Organisci, kantorzy i dyrygenci chóru.....</i>	<i>47</i>
<i>Zakrystian.....</i>	<i>48</i>
<u>POMOCE FORMACYJNE.....</u>	<u>48</u>
<u>STRUKTURA DUSZPASTERSTWA</u>	
<u>SŁUŻBY LITURGICZNEJ.....</u>	<u>49</u>
<u>ODPOWIEDZIALNI ZA FORMACJE</u>	
<u>SŁUŻBY LITURGICZNEJ.....</u>	<u>49</u>

<i>Biskup</i>	49
<i>Proboszcz</i>	50
<i>Animator</i>	50
<i>Rodzice</i>	51
DUSZPASTERSTWO SŁUŻBY LITURGICZNEJ.....	51
<i>Krajowe</i>	51
<i>Diecezjalne</i>	52
<i>Dekanalne lub rejonowe</i>	53
<i>Parafialne</i>	53